

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשס"ב)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

כי תצא

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַפּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרן מלשי ברכה'

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

כי תצא

כל דרך הבעל שם טוב הקדוש נ"ע הוא ללמד
עצמו למשך עצמו להעבודה שיהיה בימות המשיח,
פי מקונו ואילך התחיל להתנוצץ ניצוצי נשמת משיח
בראשי הדור, וזהו שני אלפים ימות משיח (סנהדרין
צו), אלפים הוא לשון למוד, 'אאלפק חכמה' (איוב לג
ג), והוא ללמד עצמו הדרך העבודה שיהיה בימות
המשיח (דברי ירמיה אופולא)

אוצר פניני החסידות

- א **ערכי נחל** | חדש אָלוּל הוא כמו זמן בית דין שלשים יום לסדר הטענות, לשוב בתשובה ולפיס השכינה .....
- א **עבודת ישראל** | 'פי תצא למלחמה' - רמז לראש השנה .....
- ב **מאור ישמש** | בחדש אָלוּל הוא זמן תשובה והתעוררות ונפתחין בו "ג מכילין דרַחמי .....
- ג **אמרי חיים** | תועלת התקשרות לצדיקים ואהבת חברים לענן התשובה .....
- ג **לקוטי תורה** | שעת התפלה היא עת מלחמה - בה על האדם להגביר כח הנפש דקדושה כנגד נפש הבחמית .....
- ו **מחשף הלבן** | לעתיד לבוא יתבטל הס"מ מן העולם .....
- ו **שם משמואל** | דברי המדרש במעלת שלוח הגן .....
- ז **מחשף הלבן** | אזוהרת אסור פלאים רמז לאדם יזהר שלא יערב הרע בטוב .....
- ח **פני מנחם** | על אף שהצַר אונס את האדם לחטא יתבע מדוע לא יצַעק .....
- ח **תורי זהב** | על האדם להדביק מחשבתו בעליונים וכשצריך להתעסק בגשמיות ירד על מנת לשוב מיד .....
- ט **דגל מחנה אפרים** | על ידי שמיעת דברי תורה ומוסר וקליטתם בלב יוכל להשיב את נפשו גם בזמני ירידה .....
- ט **לקוטי ישויות** | דברי הרמב"ם בענין אסור לשא אשה כשדעתו לגרשה .....
- יא **דברי אמונה** | הדייק בלשון הכתוב - למאי נפקא מנה שהיו 'בדרך' .....
- יב **שערי ארוכה** | אף שחטא הרבה יעשה תשובה אָלוּל .....
- יב **הקשר האברכים** | שלש סעודות פשעת כל נדרי .....
- יג **חשבה טובה** | שלש סעודות בבחינת ימי הסליחות .....
- יג **אמת ואמונה** | קשה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים - שעת סעודה שלישית .....
- יג **הקשר האברכים** | נטפי רגשות ורסיסי קדושה למלאות הנפש ההומיה בעת הישיבה בצותא בחפז בסעודה שלישית .....
- יג **מעגלי צדק** | על בעל התשובה לשמר עצמו הן בימי החל והן ביום השבת .....
- טז **בית ישראל** | הקני עומד בחוץ ופושט ידו - רמז לתשובה בזמן יציאת השבת .....

אוצרות גאוני הדורות

- טז **מעשה נסים** | ארבעה אפני מלחמות של מלכי ישראל .....
- יז **ברית אברהם** | ארבעת העצות להתגבר על היצר .....
- יז **חמדת ישראל** | יש בכח הצדיק לבער הרע מישראל ולהביאם ליראת שמים .....
- יח **לקט שכתה** | יסורים בעון בטול תורה .....
- יח **ראש דוד** | אסור חרישה בבהמת פסולי המקדשין .....
- יח **ארץ צבי** | טעם לשבח ללבישת טלית גדול וטלית קטן .....
- יט **ברית שלום** | נענשו עמון ומואב על שלא הביאו לישראל לחם מאחר שפת נכרי מתרת מחוץ לעיר .....
- יט **תכלת מרדכי** | נכרי הזומם להרע לישראל ולא עלתה בידו סימן הוא שאינו מצד גזרת המקום .....
- כ **יהודה יעלה** | גלות אדום בעון שנאת חנם .....
- כ **רבי שמואל נסים מוציאי ציל** | ה' בוחן את לב האדם מדוע עובר על 'כל תאחר' .....
- כ **דברי שמואל** | יש להודות ולקרף את ה' על מתנת השכחה .....
- כא **שם עולם** - הקדמת המעתיק **המסדר** | ענש המלקות על אשר גורם שלא יהיה נקרא השם ככתבו .....
- כב **בית ישראל** | הנושא ונותן באמונה אינו נענש תחלה על עונותיו בגופו .....
- כב **ויקח עבדיהו** | ההבדל בין זכירת מעשה עמלק לזכירת השבת .....
- כג **תורת משה** | סתימת האזן באילה הרבה בעת שאסור לגע בצואת האזן .....
- כג **שכט מיהודה** | סתימת האזנים באצבעות הידים במקום שאינו בא לידי בושה .....
- כד **תורת יעקב** | הכנסת אצבעותיו לאזניו כששומע דבר שבקדושה בבית הכסא .....
- כד **תכלת מרדכי** | הנשמר מלשמע דבר שאינו הגון מתפקרים עונותיו .....
- כד **מעשי צדיקים** .....
- לג **ספרי ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה .....
- לז **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד .....

נושאים בפרשת כי תצא

שיכות הפרשה להדש אלול

ערבי נחל

רבי דוד שלמה אב"ד סוורוקא זיע"א
חדש אלול הוא כמו זמן בית דין שלשים יום
לסדר הטענות, לשוב בתשובה ולפייס השכינה

הקדוש ברוך הוא ברב רחמיו ובחסדיו נתן לנו חדש אלול שהוא זמן בית דין כמו שכתבו ספרי מוסר, ומעבב הקדוש ברוך הוא כל החדש, כדי שבתוך כך נפייס להאם הקדושה וניתי לגבה בעובדין טבין – להמשיך אלינו השקראת שכינה כבראשונה בתורה ומעשים טובים, וגם להסדיר טענותינו לפני הבית דין של מעלה, דהינו לבא בתפלה ותשובה קדם של יום הדין.

הרמז בפסוק 'כי תצא למלחמה על איביך'

וזו רמז בזהר חדש (כי תצא) כי תצא למלחמה על איביך (כא כ), הינו שתצטרף לילך למלחמה על האויב הגדול הוא השטן, אני מבטיחך ונתנו ה' אליהך בידך ושכיית שכיו.

אך וראית כי בשכינה אשת יפת תאר, רצה לומר תשים אל לבך שהשכינה הקדושה היא בשכינה עבור מעשיך, ואם לא תהיה עמה לפני הדין אין טוב חס ושלום.

לכן וחשקת בה ולקחת כו' והבאתה אל תוך ביתך, שתמשיך השקראת השכינה אצלך, ועל ידי מה, ובכתה את אביה ואת אמה ורח ימים, הינו חדש אלול שנתן להרבות בו בכינה על עונות.

השטן מתחכם לפתות ולהטריד הלב בחדש אלול כדי שלא יעשו תשובה

אכן השטן שיודע מזה, מתחכם והולך בחדש אלול לפתות לבות בני אדם בחדש אלול

יותר מכל השנה, פי כל מה שהאדם מכין יותר את לבבו מתחזק יצרו יותר, וכמאמר חז"ל (סוכה נב), כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו, ונדמה לאהוב להם, ומושך ביין את בשרם בהכלי עולם הזה, ותאותם יביא להם, ואיזה רוח במשא ומתן בכל חדש אלול, והוא עת האסיף זבת חלב ודבש ועת מסחר הרזקלים, בכדי שלא יעשו כלום בכל חדש אלול (פרשת

אמור):

עבודת ישראל

רבי ישראל מסוויניץ זיע"א

'כי תצא למלחמה' – רמז לראש השנה

כי תצא למלחמה על איביך. הוא הרמז שאמרנו, כי עקר המלחמה נאמר על ראש השנה, והוא יומא דדינא, וצריך להעריך קרב ומלחמה עם הצצר הרע ומארי דינין. ועקר המלחמה הוא על ידי התשובה, שהאדם משים על לבו לשוב לה' או מיראתו או מאהבתו.

יש לשוב בתשובה מרב נענועים על הנשמה הקדושה הנתונה בקרב האדם

ויש לך אדם שהוא שוב מגדל הרחמנות והגעגועים המגיעים לו על נשמתו שבקרבו, כי היא חלק אלוה ממעל והיתה למעלה חצובה תחת פסא הכבוד, ושעשועים יום יום, וירדה אל עמק הבור הזה לגוף וחרמ, לעשות נחת רוח ליוצרה כאשר יזכך החמר ויסקים לרצון הנשמה לעשות רצון קונם וחפץ צורם.

ועתה חס ושלום כאשר הרע האדם על פני האדמה וילך בשרירות לבו, אוי וי אשר הרים יד נגד הנשמה הקדושה והכניעה

הָאָדָם כָּל אֲשֶׁר יִקְבַּל עָלָיו לְשָׂמֵר וּלְעֲשׂוֹת
יְהִיֶה לוֹ חֶק בְּרִית עִוְלָם לְעֲשׂוֹת רְצוֹן ה' יִתְבָּרַךְ
אָמֵן (פרשת כי תצא):

מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפ"שטיין זיע"א
בחדש אלול הוא זמן תשובה והתעוררות
ונפתחין בו י"ג מכילין דרחמי

ויראה לרמוז בזה ענן גדול בעבודת השם
יתברך. כי הנה ידוע אשר בחדש
אלול היא עת התעוררות תשובה לכל אדם
יותר מכל השנה, לשקל ארחותיו בפלס מאזני
שכלו ולתקן את אשר עות.

כי בימים האלו נפתחים השערי תשובה והי"ג
מכילין דרחמי, ומתנוצצים השמות
הקדושים קס"א ס"ג העולים למנן דרך, כמו
שאמרנו בשבת הקדום, והוא רמוז בפתוח
(ישעיה מג טז) 'הגותן בים דרך', אשר צריך לבון
זה הפסוק בראש חדש אלול כנ"ל.

בימים הקדמונים היתה התעוררות עצומה
בימים אלו והיו מתבודדים חדר לפנים מחדר
ומתענים

והנה ראינו בדורות שלפנינו, טרם נתפשט
בעולם נגה אור דרך הבעל שם טוב
זצוק"ל אשר בעת הזאת מראש חדש אלול
ואילך, כל איש אשר נגע יראת ה' בלבו, ו
היה ירא וחרד מאימת הימים הנוראים
הממשקשים ויבאים, היו נסגרים חדר בחדר
להתבודד בלי חברה האדם בבתי כנסיות או
בביתם, ומתם אשר התענו תעניתים ועשו
סגופים ופרישות מקני אדם.

דרך הבעל שם טוב שהתשובה תהיה על ידי
דבוק חברים והתקרבות לצדיקי הדור

אמנם, הגם כי רחמנא ליבא בעי (סנהדרין קו:),
וכל מעשה אשר יהיה פנות עושהו

תחת ממשלת החמר המסרח ונתעב ונאלח,
על כן מהראוי על כל פנים עודנו האדם חי
בכחו ישים אל לבו לשוב להיטיב אחריתו.

הרמז בפסוקי הפרשה

וזה הדרך רמזה לנו התורה בפתוח וראית
בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה, ופרש
רש"י מדכתיב 'אשת' בסמוך, הינו אשת של
איש. פרוש 'איש' זה הקדוש ברוך הוא,
והנשמה נקראת מטרוניתא, והיא יפת תאר
מקדשתה, והיא בשביה.

וחשקת בה, דהינו שייכמרו רחמיק עליה, אז
ולמחיתה לך לאשה, שאפשר על ידי
תשובה מעמקא דלבא לשוב לקחתה לאשה.
אמנם על פי התנאים, וגלחה את ראשה, דהינו
ראשית התשובה לעשות לעצמו סגים לפרש
ממותרות, כי אם תאוות הגוף נהיג על צד
ההכרת, והמותרות מכנים בשם שערות שצריך
לגלחן מאחר שאינן מן הצורך.

ועשתה את צפונייה, דהינו לגול את עצמו
ולבזות את עצמו על מעשיו הרעים,
ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, דהינו כל
חדש אלול צריך לבכות על עוונותיו, אשר
על ידם נפרד מאביו זה הקדוש ברוך הוא,
ואמו היא כנסת ישראל, ואחרי כן תבוא אליה
וגו', כי אחר התמררות והכבי והפרישות ינדע
לך מעלת הנשמה.

על האדם לראות שיהיה קיום לתשובה כל
משך השנה

אמנם מדרך העולם לשוב בתשובה עד אחר
יום הפפורים שהוא יום הדין הגדול,
אבל אחרי כן בעוונותינו הרבים כל האדם
שב לדרך הרעה כבראשונה.

לכן הזהיר הפתוח והיה אם לא הפצת בה,
פרוש אם תוסף עוד לחטא חס ושלום,
ושלחתה לנפשה, אז הנשמה תפרד ממך ולא
תבוא אליך עוד תחת אשר עניתה, רק יראה

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

תועלת התקשרות לצדיקים ואהבת חברים
לענין התשובה

אלול היא זמן תשובה. והנה בזמנינו נחלש פחנו ואי אפשר לנו להתענות ולעשות תשובת המשקל המוכא בספרי המוסר, ואם כגמול הלב יחיל, העצה היא כמו שאמר משה רבנו עליו השלום ליתרו שבמקום לעשות תשובת המשקל אמר לו עצה לכה אתנו והטבנו לך (במדבר י ט), תתקשר את עצמך אלי ואז ממילא 'והטבנו לך' - גיטיב את מעשיך.

כי על ידי התקשרות לצדיקי אמת תלמידי בעל שם טוב הקדוש זיע"ע אפשר לשוב בתשובה, כמו עם תעניתים, (עיין בספר הקדוש אהבת שלום פרשת ויגש על הפסוק וילקט יוסף).

אלול נוטריקון לך אתנו והטבנו לך, ועוד עצה יש לזה, והיא אהבת חברים אהדות שלום ורעות, אלול גם נוטריקון וישאלו איש לרעהו לישלום, (בספר הקדוש מאור ושמש מבאר אשר על ידי נסיעה לצדיקים זוכין לאהבת חברים) (לחודש אלול):

בלתי לה לבדו - הוא טוב לפני אלהים, ואולם לא זו הדרך העיקרי בעבודת השם תפרוך, רק העקר והיתד שהכל תלוי בו.

ותכן דרכי התשובה הנכונה - המצא תמצא על ידי אהבת חברים ודבוק חברים והתקרבות לצדיקי הדור, ועל ידי זה יבא לתכלית ההכנעה, כי יראה עבודת חבריו וגדל תבערת יקד לבכם והתלהבותם לעבודת הבורא ברוך הוא, ועל ידי זה ילמד לעשות גם הוא כמותם, ויפיר עונתו וישוב בתשובה שלמה.

על ידי דבוק חברים תמשך הארת התשובה
ימים רבים

והגם, פי ידמה בנפשו אשר בעת התבודדותו עורר לבבו יותר לשוב בתשובה, ולהדבק בה מאשר יהיה בחברת אהבים וחברים מקשיבים, פי על ידי חברת בני אדם יפרד מדבקותו.

עם כל זה יותר ראוי ונכון להחזיק במעוז אהבת חברים ולקרב אותם לדרך ה', פי על ידי זה יוכל להמשיך הארה לארץ ימים, על ידי מה שמקרבם לעבודת הבורא ובהתבודדות אינו פועל פי אם לשעתו (פרשת כי תצא ד"ה כי יקרא - וראה שם הרמז בפסוק):

פרשת פי תצא

הנה איתא בזהר (ראה זוהר ח"ג רעב). שעת צלותא שעת קרבא. ומלחמה זו היא מה שכתוב 'מלחמה לה' בעמלק מדר דר' (שמות יז טז).

שבכל דור ודור ובכל יום ויום צריך להיות מלחמה זו בנפש האדם, פי זה לעמת

כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלקיך בידך ושביית שביו (כא י')

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

שעת התפלה היא עת מלחמה - בה על האדם להגביר כח הנפש דקדשה כנגד נפש הבהמית

הלב. 'חיצוניות הלב' היא למטה מן הדעת שממנה לקחה, והיא התגברות הנפש בכח השגתה והשפלתה – שמשפלת ומתבוננת שאין לה עשב מלמטה שאין לו מזל כו' וגבוה מעל גבוה וגומר עד רום המעלות, ומקור וראשית כל ההשפלות והתהוות החיות הוא וברוח פיו כל צבאם ואתה מחיה את כלם.

וכתיב 'ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו'' (דברים ל טו), 'שבכל דבר נבוא יש בו בחינת מות וחיים, שה'מות' הוא גשמיות הדבר ותמרייתו, ו'החיים' הינו הרוחניות שבו, שעל ידי זה 'ובחרת בחיים לאהבה את ה' כי הוא חייך וגו'' (פסוקים יט-כ סט), 'שהוא חיי החיים ברוך הוא ומקורא וראשיתה דכולא, והכל נגדו בחינת מות.

באור הפסוק 'רוממות א-ל בגרונום וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים'

וזהו 'רוממות א-ל בגרונום וחרב פיפיות בידם לעשות וגו'', ורצונו לומר 'גוים' הם המעשים ודבורים ומחשבות אשר לא לה' המה והם נמשכים מבחינת צמלק, ו'הנקמה' שהיא בטולן ושבידתן הוא, על ידי 'וחרב פיפיות' שמבחינת 'רוממות א-ל', דהינו פשמתבונן האדם שהוא מקור ושרש ההשפלות וחי החיים ברוך הוא.

באור הפסוק 'בחרבי ובקשתי' והתרגום 'בצלותי ובעותי'

וזהו שכתוב 'בחרבי ובקשתי' ותרגום אונקלוס 'בצלותי ובעותי', שעל ידי התפלה שבה נזכר רוממותו וסדור שבחיו של מקום, נעשה מזה בחינת חרב וקשת לבטל הרע שבנפשו.

התבוננות הנ"ל היא בבחינת 'ממלא כל עמין'

והנה התבוננות זו היא מבחינת מלכותו 'תברך ה' ממלא כל עמין', פי 'מלכותך מלכות כל עמלים' (תהלים קמה יג) פתיב, ושם

זה עשה אלקים, נפש דקדשה מעשה דבור ומחשבה מדות ושכל דקדשה, וכנגדה נפש החיונית הבהמיות כו', 'ולאם מלאם יאמין' (בראשית כה כג), וצריך האדם להגביר נפש דקדשה. ושעת מלחמה היא שעת התפלה שאז הוא שעת הפשר למעלה וכו'.

דברי הוהר 'מאן דקטיל לחויה יחבין ליה ברתא דמלכא'

והנה איתא בזהר (תיקון כא מג) 'מאן דקטיל לחויה יחבין ליה ברתא דמלכא. 'חויא' הוא נחש הקדמוני, בחינת צמלק, 'ומאן דקטיל לחויא' שניצח המלחמה, 'יחבין ליה' מלעילא בחינת ברתא דמלכא.

שתי בחינות במלחמה הנ"ל – א' מצד הנפש עצמה, וב' מצד אתערוותא דלעילא למעלה מכחותיה

והענין, פי הנה במלחמה זו יש בה ב' בחינות, האחת היא מצד כח הנפש האלקית שהיא שכל ומדות כו' ויש לה כח דקדשה להתגבר ולנצח המלחמה, ועל זה אמרו מאן דקטיל לחויא כו'.

והב' היא מה שאין בכח הנפש מצד עצמה להתגבר, ועל זה אמרו 'יחבין ליה מלעילא', הוא בחינת 'מלחמה לה' בצמלק'.

'ברתא דמלכא' – נקרת הלב ופנימיותו המתגלה ככללות נשמות ישראל

ובאור ענין זה. הנה 'ברתא דמלכא' הוא נקדת ציון וינסת ישראל – שכוונסת ואוספת לתוכה הארת ישראל דלעילא, והיא בחינת נקדת הלב ופנימיותו המתגלה בכללות נשמות ישראל בבחינת 'רעותא דליבא'.

בחינת 'חיצוניות הלב' ובחינת 'פנימיות הלב' | 'חיצוניות הלב' – השגה המשגת על פי דעת האדם והתבוננותו

וכמו שאמר 'בכל לבבך' (דברים ו ה), שיש ב' לבבות, חיצוניות הלב ופנימיות

וּלְכֹן הַמְּלֹאכִים אוֹמְרִים 'אִיִּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ',
 וְאוֹמְרִים 'מֵלֵא כֹל הָאֲרֶץ כְּבוֹדוֹ'. וְהִנֵּה
 'כּוֹכְבִים וְכֹל צָבָא הַשָּׁמַיִם וְגו' אֲשֶׁר חָלַק כּוֹי'
 (דברים ד ט), 'כּוֹכְבִים' הֵם הַמְּזֹלּוֹת שֶׁמְקַבְּלִים
 מִשְׂבָּעִים שָׁרִים, וְהֵם מְקַבְּלִים חַיּוֹת מִשְׁמַרְי
 הָאוֹפָנִים, וְגִבוּהַ מֵעַל גִּבוּהַ עַד שֶׁמְקַבְּלִים מֵרוּחַ
 פִּיּו יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא בְּדֶרֶךְ וְסֹדֵר הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת
 מִמְּדוּרָה לְמְדוּרָה.

עם ישראל מקבלים מבחינת קדוש ומבדל'
 שאינו בגדר ההשתלשלות

וְהִנֵּה אָמְרוּ רַז"ל (שבת קנו.) אֵינן מְזַל לְיִשְׂרָאֵל
 כּוֹי, וְכֹדְקָתִיב 'כִּי חָלַק הוּיָה עֲמוֹ' (דברים
 לב ט), 'וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי וְגו'' (שמות יט ו), שֶׁהֵם
 מְקַבְּלִים מִבְּחִינַת קְדוּשָׁה וּמְבַדְּלֵי שְׂאִינוֹ בְּגֶדֶר
 הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת, בְּחִינַת 'סוֹכֵב כֹּל עֲלֵמִין'.

וְשֵׁם הוּא שֶׁרֶשׁ נִקְדַּת פְּנִימִיּוֹת הַלֵּב – לְהִיּוֹת
 הָאֲהֻבָּה לַה' לְמַעַלָּה מִבְּחִינַת טַעַם וְדַעַת
 בְּבְחִינַת רַעוּתָא דְלִיבָא, וְכִמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'מִי לִי
 בְּשָׁמַיִם וְעַמְּךָ לֹא חִפְצָתִי בְּאָרֶץ, כָּלֵה שְׂאִרִי
 וְלִכְבִּי צוּר לְכְּבִי וְחֻלְקִי כּוֹי' (תהלים עג כה-כו).

מדרגת אהבה הנ"ל מסתרת בגלות בשעבוד
 וטרדות דאגת הפרנסה

וְהִנֵּה אֲהֻבָּה זֹו בְּנִפְשׁ הִיא מְסַתְרַת וּמְכַסֶּה
 בְּלִבּוּשׁ שֶׁק בְּבְחִינַת גְּלוּת בְּתוֹךְ הַגּוֹף
 וְנִפְשׁ הַבְּהִמִית, וְכַעֲנֵן מֵאֲמַר רַז"ל (במ"ד ז ט)
 גְּלוּ לְאָדָם שְׂכִינָה עִמָּהֶם.

דְּשִׁכִּינָה הִיא נִיצוּץ אֱלֻקוֹת שֶׁבְּנִפְשׁ שֶׁהוּא
 בְּבְחִינַת גְּלוּת וְשַׁעֲבֹד דְּאֲגַת
 הַפְּרִנְסָה - שֶׁמְקַפֵּת וּמְלַבֶּשֶׁת אֶת פְּנִימִיּוֹת הַלֵּב
 וְהַנִּפְשׁ, כִּי בְּנִפְשׁוֹ יִבֵּיא לְחַמּוֹ וְטָרַד לְבוֹ
 בְּרַבּוֹת מַחְשָׁבוֹת כּוֹי.

המתניע בהתבוננות על פי כחו והשתנו זוכה
 לגלוי נקדת הנפש למעלה מהשתנו

וְעַל זֶה נֶאֱמַר 'מֵאֵן דְּקָטִיל לְחַוּיָא' – הַתְּבַנְּבוּת
 הַנִּפְשׁ בְּחִיצוֹנִיּוֹת הַלֵּב בְּמַלְחָמָה הַמְּסוּרָה

עֲלוֹ הַשְּׁגַת הַנְּשֻׁמוֹת וּמְלֹאכִים וְאֲשֶׁר מְשַׁרְתִּי
 כָּלֵם עוֹמְדִים כּוֹי וּמְקַדִּישִׁים וּמְמַלְיָכִים אֶת שֵׁם
 כּוֹי' (ברכת יוצר).

דְּהִינּוּ בְּחִינַת וּמִדַּת מְלָכוּתוֹ שְׂאִינוֹ אֵלֵא
 בְּחִינַת שֵׁם, כִּי הוּא לְבוֹד יִתְבָּרַךְ
 מְרוֹם וְקְדוּשָׁה, שְׁמֵרוּמָם וּמִתְנַשֵּׂא וּמְבַדְּלֵ וְכוֹי'.
 וְשֵׁם הוּא דְּבִיקַת הַנִּפְשׁ הַמְּשַׁפְּלָת וּמִתְבַּוְנַת
 בְּשִׁרְשָׁה בְּאַלְקִים חַיִּים בְּחִינַת מְלָכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ,
 וְכִמּוֹמֵר 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד
 - וְאַהֲבַת כּוֹי'.

בחינת פנימיות הלב' – רצון הלב למעלה
 מהשגת האדם בכח התגלות האלקות בנפש
 האדם

אֲךָ בְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת הַלֵּב, הִיא רַעוּתָא דְלִיבָא
 וְתַעֲלוּמוֹת לֵב אֲשֶׁר לְמַעַלָּה מֵעֵלָּה מִן
 הַטַּעַם וְדַעַת הַמְּשֻׁג וּמְשַׁפֵּל בְּכַח הַשְּׁגַת הַנִּפְשׁ
 וְהַשְּׁפִלְתָּהּ, וְהִיא בְּחִינַת אֱלֻקוֹת שֶׁבְּנִפְשׁ הַמְּתַגַּלָּה
 בְּבְחִינַת יְחִידָה שְׂבִיה לְהַשְׁתַּפֵּךְ נִפְשָׁה אֶל חֵיק
 אֲבִיהָ מִמֶּשׁ בְּבְחִינַת בְּטוּל כּוֹי'.

הארה זו היא בחינת 'סוכב כל עלמין' | באור
 ענין 'סוכב' ומ'מלא'

וְהָאֲרָה זֹו הִיא מִבְּחִינַת 'סוֹכֵב כֹּל עֲלֵמִין'.
 כִּי הִנֵּה 'מְמַלָּא כֹּל עֲלֵמִין' הִינּוּ חַיּוֹת
 וְאוֹר אֵינן סוֹף בְּרוּךְ הוּא שְׂיֹרֵד וּמְשַׁתְּלֵשֵׁל
 בְּהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת הַמְּדַרְגּוֹת מַעַלָּה לְעֵלָּה הָאֲרָה
 וְהָאֲרָה דְּהָאֲרָה כּוֹי'.

וְ'סוֹכֵב כֹּל עֲלֵמִין' הִינּוּ שֶׁהוּא לְבוֹד יִתְבָּרַךְ
 כִּמּוֹ קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם כּוֹי, וְאִינוּ
 בְּגֶדֶר עֲלֵמִין כָּלֵל, וְלֹא שֶׁנֶּף לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּחִינַת
 הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת כָּלֵל, וְכִמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'אֶת הַשָּׁמַיִם
 וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מֵלֵא, שְׁשָׁמַיִם וְאָרֶץ שׁוּה'.

וְכִמּוֹמֵר 'וְהַקְדוּשׁ בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ' (ברכת
 ישתבח), שֶׁהוּא קְדוּשָׁה וּמְבַדְּלֵ בְּשָׁמַיִם
 מִמַּעַל כִּמּוֹ עַל הָאָרֶץ מִתַּחַת, שְׁגַם הַרְוַחְנִיּוֹת
 כִּמּוֹ גְּשָׁמִיּוֹת יִחְשָׁב לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ.

פרשת כי תצא

עוד, זולל סכא עם הכולל גימטריא סמא"ל, להודיע דעל סמא"ל הוא מדבר, שזוהו שאינו שמע בקול אביו ואמו שהם קדשא בריך הוא ושכינתיה לעולם, שהרי מרד בהם ועשה עצמו אל אחר.

לכן לעתיד במהרה בימינו ודגמהו כל אנשי עירו, הם בית דין של מעלה בהסקמה אחת, ומתקנים בלע המות לנצח, וזהו ובערת הרע מקרבך, דבטול סמא"ל הוא הנקרא בעור הרע פראוי:

שלח תשלח את האם ואת הכנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים (כב ז)

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטוב זיע"א

דברי המדרש במעלת שלוח הקן

במדרש רבה (דב"ר ו ז): 'שלח תשלח את האם, רבנן אמרי, אם שלחת מצות הקן את זוכה לשלח עבד עברי וכו', אם קימת מצוה זו את ממהר לבוא מלך המשיח וכו', אתה ממהר את אליהו הנביא וכו'.

על ידי מצות שלוח הקן זוכים להארה נפשית ושכלית מאלהו הנביא ומלך המשיח

ויש להוסיף ולומר, שלא סוף דבר שעל ידי שקים אחד מישראל מצות שלוח הקן יבואו אליהו ומלך המשיח, שהרי בנדאי פכר נודמנה ממצוה זו לפני פמה בני אדם וקימוה, ומפל מקום עדין בן דוד לא בא.

אך יש לומר על פי מה דאיתא בספרים הקדושים בענין גלוי אליהו, שיש בכמה אנפי, יש בפעל ממש, ויש שהוא רק בהארת השכל שמתנוצץ באיש הזוכה לזה.

בגדה בלח שכלה והשגתה, יהיבין ליה מלעילא ברתא דמלכא – היא בחינת גלוי נקדת פנימיות הלב בנפש. והיא מלחמה לה' בעמלק, להוציאה מההעלם אל הגלוי.

באור הפסוק 'כי תצא למלחמה' על דרך הנ"ל

וזוהו כי תצא למלחמה, דהיגו מלחמת הנפש בזה לעמת זה, אזי תהיה על איביך היא בחינת גלוי נקדת הלב שהוא מבחינת סוכב כל עלמין למעלה מאויביך, שאין לאויב שלמטה שליטה ואחיזה שם וכמו שנאמר 'אשר חלק וגו'.

ואזי ושכית שכיו, שנתהפך הרע לטוב בהסרת הפגדים הצואים כו'. והיגו בהגלות נגלות אור ה' הסוכב כל עלמין בבחינת פנימיות נקדת הלב שהוא למעלה מאויביך דוקא (לה, ג ואילך):

כי יהיה לאיש בן סוחר ומודה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אותו ולא ישמע אליהם וגו' (כא יח)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

לעתיד לבוא יתבטל הסי"מ מן העולם

אפשר לרמוז זה על סמא"ל הרשע, שאין סוחר ומודה יותר ממנו, ועשה עצמו אל אחר, ומשום הכי לעתיד הקדוש ברוך הוא מבטלו מן העולם, כמו שנאמר (ישעיה כה ח) 'בלע המות לנצח'.

והנה סוחר מודה ראשי תבות ס"מ. עוד, מדה גימטריא אל אחר' עם האותיות. עוד, זולל סכא גימטריא סמא"ל עם האותיות הכולל.

עם הטוב ונעשית ערבוּכֵיָא בפְּמֵלֵיָא של מעלה ובפְּמֵלֵיָא של מטה. וְזוּהוּ שְׂרֵשׁ עֲרֹב רַב, וְשִׁמְעֵרְבִין הֲרַע עִם הַטּוֹב, וְעֲרֹב רַב גִּימְטְרֵיָא דַּעַת, דַּעַל יְדֵי עֲרֹבֵיָא שִׁמְעֵרְבִים הֲרַע עִם הַטּוֹב עוֹשִׂים הַעֲמָדָה וְקִיּוּם לַעֲץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע.

וְהִנֵּה יִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ 'פְּרָם', שְׁנָאֵמַר (ישעיה ה ז) 'כִּי כָרַם ה' צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְעֶשֶׂר הַיְוִי'וֹת גִּימְטְרֵיָא 'פְּרָם', וְהַעוֹשֶׂה עֲרֹבֵיָא עוֹשֶׂה פָגָם בְּעֲצָמוֹ וּפְגָם בְּיִשְׂרָאֵל וּפְגָם בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן שִׁישׁ בּוֹ עֶשֶׂר הַיְוִי'וֹת שֶׁהֵם גִּימְטְרֵיָא 'פְּרָם' בְּאֵמֹר.

ע"י ערוב הרע בטוב פוגם בישראל ובעולמות עליונים

וְזֶה שְׁאֵמַר לֹא תִזְרַע כְּרֵמֶךָ כְּלֵאִים, דְּהִינּוּ מְזַהְרִיהָ הַתּוֹרָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁכֵּל אֶחָד מֵהֶם נִקְרָא 'פְּרָם', כִּיּוֹן שֶׁכֵּלם בְּכִלְיוֹתָם נִקְרָאִים 'פְּרָם' גַּם בְּפִרְטוֹת כָּל אֶחָד נִקְרָא 'פְּרָם', וְקִרְיָאתָם 'פְּרָם' עַל יְדֵי שֶׁהֵם שׁוֹמְרִים כְּרָם הָעֲלִיּוֹן שֶׁהֵם עֶשֶׂר הַיְוִי'וֹת שֶׁלֹּא יִפְגְּמוּ חֵס וְשְׁלוֹם.

וְאוֹמַרְתָּ הַתּוֹרָה, אַתָּה הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי שֶׁחִשְׁקְךָ בַּמַּצּוֹת וְחוֹשֵׁב עֲצָמְךָ כְּרָם לְשִׁמּוֹר כְּרָם הָעֲלִיּוֹן, הַשְּׁמֵר לָךְ פֶּן תַּעֲרֹב הֲרַע עִם הַטּוֹב. וְזוּהוּ לֹא תִזְרַע כְּרֵמֶךָ כְּלֵאִים, הִינּוּ עֲרֹב הֲרַע עִם הַטּוֹב, דָּאֵם עֲרֵבְתָּ הֲרַע עִם הַטּוֹב בְּזֶה אַתָּה פּוֹגֵם בְּעֲצָמְךָ וּבִישְׂרָאֵל וּבְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן שֶׁכֵּלם נִקְרָאִים 'פְּרָם' בְּאֵמֹר.

ע"י ערוב הרע נפגם המצוה שעשה

וְזוּהוּ פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה הַזֹּרַע אֲשֶׁר תִּזְרַע, דְּהִינּוּ הַמַּצּוּהָ וְהַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה וְהַצְּדָקָה אֲשֶׁר אַתָּה זוֹרַע וְחוֹשֵׁב שֶׁהִיא מַצּוּהָ מְלֵאָה וְשְׁלֵמָה, אִם עֲשִׂיתָ רַע הִרִי פְּגַמְתָּ בַּמַּצּוּהָ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עֲשִׂיתָ, וְזוּהוּ פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה, דְּהִינּוּ תִפְגֵּם

כל שומר שבת זוכה להתנוצצות ממלך המשיח ובהינתן גאלה פרטית

וְכִךְ נִרְאֶה לְפָרֵשׁ מַה שְּׂאִיתָא בְּזִמְרָה לְכָה הוֹדִי 'הַתְּנַעֲרֵי מַעֲפָר קוּמֵי לְבָשִׁי בְּגֵדֵי תַפְאֲרַתְךָ' עֲמִי עַל יַד בֶּן יִשִׁי בֵּית הַלְחָמִי, וְכֵן 'זִמִּין וְשִׂמְאֵל תַּפְרָצִי וְאַתָּה ה' תַּעֲרִיצֵי עַל יַד אִישׁ בֶּן פְּרָצִי וְכוּ', שְׂאִינְנוּ קָאִי עַל לַעֲתִיד לְכַר.

אֵלֶּא שֶׁכֵּל שׁוֹמֵר שֶׁבֶת, מַה גַּם מִי שֶׁשֶּׁבֶת קוֹלְטוֹתוֹ, זּוֹכֵה בְּשֶׁבֶת לְהֶאֱרָה וּמִתְנוּצֵץ בּוֹ אֹר מִמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וְכִמוֹ שֶׁמֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ הוּא הַגּוֹאֵל הַכְּלָלִי, כֵּן הֶאֱרָה וְהַתְּנוּצִצוֹת זֹו מִמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ מְבִיאָה בְּלֵב אִישׁ הַזּוֹכֵה לָהּ גְּאֻלָּה פִּרְטִית.

וְכִךְ יֵשׁ לְפָרֵשׁ שֶׁסֻּגְלַת מַצּוֹת שְׁלוֹחַ הַקֶּן לְזִכּוֹת בְּאִמְצָעוֹתָהּ לְהֶאֱרָה נִפְשִׁית וְשִׁכְלִית מֵאֲלֵהוּ הַנְּבִיא וּמֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ (שנת תרע"ז):

לא תזרע כרמך כלאים פן תקדש המלאה הזרע
אשר תזרע ותבואת הכרם (כב ט)

מחשף הלבו

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

אזהרת אסור כלאים רמז לאדם יזהר שלא יערב הרע בטוב

אִפְשָׁר לְרַמּוֹ שֶׁבָּאָה לְהַזְהִיר הַתּוֹרָה שִׁינְהַר הָאֲדָם שֶׁלֹּא יַעֲרֹב הֲרַע עִם טוֹב, רַק יִקְיֵם סוּר מֵרַע וְעֵשֶׂה טוֹב, דְּזוּהוּ עֵקֶר הָעֵבֹדָה. וְזוּהוּ שְׂרֵשׁ עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שְׂאֵם יַעֲרֹב הֲרַע עִם הַטּוֹב זֶהוּ קִיּוּם וְהַעֲמַדַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע.

וְהַתּוֹרָה אִמְרָה (בראשית ב יז) 'וּמַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכַלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת', דַּעַל יְדֵי תַעֲרֵבְתָּ הֲרַע

וזוהי התביעה שצריך לתן עליה דין וחשבון – היכן היא הצעקה והזעקה, למה לא נודעק לבו, ועל ידי הצעקה, ההכנה, אין באים לידי כף. יש לעשות הכנה ליום הפפורים, ועכשו בודאי, שלושים יום קדם יום הפפורים, עשרה ימים באלול:

ויד תהיה לך מחויץ למחנה ויצאת שמה חויץ, ויתד תהיה לך על אונך והיה בשבתך חויץ וחפרת בה ושבת וכסית את צאתך (כג יג-יד)

תורי זהב

רבי בנימין מזאלוויץ זיע"א

על האדם להדביק מחשבתו בעליונים וכשצריך להתעסק בגשמיות ירד על מנת לשוב מיד

בדרך רמזו, על פי דיודע דלעולם צריך האדם לדבק מחשבתו למעלה מהרקיעים ומכל העולמות עד שידבק מחשבתו בה, וכשצריך למעשה גשמיות לאכילה או למלאכה או לשאר צרכיו, דמה בנפשו כאלו הולך מביתו לשוק ונדעתו לחזור תכף לביתו לבל יאחר בחנם ללא צורך בשוק.

כן הדבר ההוא, כשצריך למעשה גשמיות דמה בנפשו כאלו הולך מעולמות עליונים אל עולם השפל כדי לעשות צרכיו הגשמיים הצריך לו, ואחר כך אל יאחר מלחזור לדבקות שלו בהשם יתברך, ואם יאחר מלחזור לדבקות שלו, יחשב אצלו לעון ויחזור בתשובה על זה שהפסיק מדבקותו ללא צורך.

בארור לשונות הפסוק על פי הנ"ל

וזה אמרו ויד תהיה לך מחויץ למחנה, רצה לומר גבול יהיה לך מחויץ למחנה קדושה, שפשתצטרך לך למעשה גשמית תפסיק מדבקות שלך ותלך לחויץ ממחנה קדושה לעשות צרכיך הגשמיים, וזה ויצאת שמה חויץ, רק ויתד תהיה

ותטמא המצוה המלאה אשר זרעת ועשית, ולא בעצמך בלבד פגמת אלא בישראל ובעולמות העליונים. וזהו ותבואת הכרם, דהינו כל התבואה היוצאת מן הכרם נפגמה, דהינו ד'כרם' כולל ישראל וכולל עולם העליון, דהינו הנקראים בשם 'כרם' נפגם.

והנה כלאים אותיות 'מיכאל', וכלאים במלוי כ"ף ל"מ"ד אל"ף יו"ד מ"ם גימטריא 'סמא' ל' במלוי ס"מ"ף מ"ם אל"ף ל"מ"ד, וזהו כלאים, שגורם לסמא"ל שנוכנס בגבול מיכאל, וזהו הכלאים, לכן השמר לך פן תערב הרע עם הטוב, רק סור מרע ועשה טוב:

כי כשרה מצאה צעקה הנערה ואין מושיע לה (כב כז)

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

על אף שהיצר אונס את האדם לחטא יתבע מדוע לא צעק

כתוב כשרה מצאה צעקה וגו'. איתא בשפת אמת (תרל"ד ותר"מ) שעל ידי צעקה הוא אנס וכשלא צעקה אינו אנס.

איתא בגמרא (יומא ט:): שאליהו אמר שעכוב הגאלה הוא מחמת חטאים שנעשו ביום הפפורים והקדוש ברוך הוא אומר על זה לפתח חטאת רבץ, וברש"י יצר הרע מחטאיו בעל כרחו, וקשה אם יצר הרע מחטאיו בעל כרחו הרי זה אנס, ומה יש על האדם לעשות.

אלא שלצעק היה יכול, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו (יחידושין ל:), השם יתברך מסייע לאדם להחליץ מידו, אבל בודאי צריכה להיות צעקה מהאדם.

לגְרָשָׁה, וְלֹא תִהְיֶה יוֹשֶׁבֶת תַּחְתּוֹי וּמִשְׁמֶשְׁתּוֹ
וְדַעְתּוֹ לְגִרְשָׁה.

מהות ענין הנשואין הוא קנין ודבקות תמידי
וחסרון בענין זה הוא חסרון בעצם הנשואין

מהות וְגֵדֵר נְשׂוּאִין דְּאִישׁ וְאִשָּׁה (פדכעי) הוא
— בלשון הכתוב וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ
לְכֶשֶׁר אֶחָד (בראשית ב כד), קנין ודבקות תמידי,
כלי שום פרט המוליך וגורם להפסק (וענין
הגרושין הוא דבר שמתחדש אחר הקדושין
והנשואין, שמחליש וסותר ועד שכורת הקשר
(דבק) הנה).

אכל כְּאֶשֶׁר קָנַן וְתָכַן הַנְּשׂוּאִין הוּא בְּאֶפֶן
שֵׁשׁ בּו פֶּרֶט הַפֶּךָ שֶׁל 'וְדָבַק', הֵן
בתחלת הנשואין או לאחר זמן, הרי זה חסרון
בעצם הנשואין.

אף שאין 'אסור' לשא כשדעתו לגרשה — אין
בזה ענין 'נשואין'

וזהו תָּכַן הַתְּלַכָּה שְׁבִהֲלֹכוֹת גְּרוּשִׁין 'לא ישא
אדם אשה ודעתו לגרשה ולא תהיה
יושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה', הינו
דאף שאין בזה אסור, מכל מקום אין זה ענין
'נשואין' לאמתתו על פי תורה, ולכן לא ישא
אדם כו' ולא תהיה יושבת כו' ודעתו לגרשה'.

(והא) דאם הודיעה בתחלה שהיא נושא אותה
לימים מתר (אסור ב פכ"א הכ"ח) —
ראה באריכות בלקוטי שיחות חל"ד עמ' 138
ואילך, ונקדת הדברים, דלדעת הרמב"ם היא
דלא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה הוא מצד
ב' דינים שונים, דין בהלכות אישות וגרושין,
ודין באופן ההנהגה בין איש לאשתו. והתם
בהודיעה' הוא רק כלפי האסור ד'אל תחרש
על רצף רצה והוא יושב לכתח אהד', אכל
אין זה נוגע ומשנה בשיכות להחסרון בגוף
גדר נשואין וגרושין, כי גם כאשר מודיעה
שדעתו לגרשה, הרי זה גורע בגוף ענין
הנשואין. עיי"ש).

לך, יתד תקוע בלב נאמן לחזר תכף לך לך
לדבקות הראשון.

והיה, שמתה יהיה, בשבתך חוץ, רצה לומר
כשתעבב את עצמך בחוץ. וחסרת בה
רצה לומר לשון בוש, כמו וחסרת הלכנה,
שתהיה בוש בדבר זו שעבבת את עצמך
מהדבקות שיהיה אצלך לעברה.

ושבת, שתעשה תשובה, וכסית את צאתך
רצה לומר על ידי תשובה ובושה
שלך תכסה את כל החטאים, על דרך אם עבר
עברה ומתבייש בה מוחלין לו על כל עונותיו,
וקל להבין:

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

על ורי שמיעת דברי תורה ומוסר וקליטתם
בלב יוכל להשיב את נפשו גם בזמני ירידה

יתד תהיה לך על אונך והיה בשבתך חוץ
וחסרת בה וכסית את צאתך. יש לומר
הרמוז בזה, שתהיה יתד תקועה לך על אונך,
הינו שתהיה תקועה בלבך מה ששמעת איזה
דברי תורה ומוסר, והיה בשבתך חוץ, כשתמצא
חס ושלום לפעמים חוץ מן הקדשה, אזי
וחסרת, ותקע את הדברים ההם ותמצא בהם
חיי רוחך להשיב נפשך, וכסית את צאתך, והבין:

וכתב לה ספר כריתת (כד א)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
דברי הרמב"ם בענין אסור לשא אשה כשדעתו
לגרשה

כתב הרמב"ם בהלכות גרושין (פ"ב)
הכ"א): לא ישא אדם אשה ודעתו

בגרושין' (ב'ר יט ט. פתיחתא דאיכ"ר ד ושי"ג). וראה יפ"ת השלם ונזר הקדש לב"ר שם. מהר"ם שי"ף סוף מסכת גיטין. וראה ירמיה ג ח: שלחתיה ואתן את ספר כריתותיה אליה).

וכדאיתא בגמרא סנהדרין (קה). 'תשובה נצחת השיבה כנסת ישראל לנביא כו'

אשה שגרשה בעלה כלום יש לזה על זה כלום'. ומפנין שהקדוש ברוך הוא ידע שיהיה ענין הגלות – הרי נמצא שיש בזה, כביכול, משום 'לא ישא אדם אשה וידעתו לגרשה'?

אין בגלות משום 'דעתו לגרשה' – מפני שהגלות היא מחמת חטאי ישראל הנובעים מענין הבחירה

בפשטות יש לבאר שאין שניך לומר בזה ש'דעתו לגרשה', כי כל ענין הגלות הוא רק תוצאה מהנהגת ישראל, ויש בזה בחירה חפשית בשלמות, ורק 'מפני חטאינו (שלנו) גלינו מארצנו, ולולא החטאים שלנו לא היו כלל הגרושין.

תמיהה שעדין כיון שידע זאת הקב"ה מראש אם כן לא נעשו הקדושין באופן של קיום קשר נצחי

אבל עדין אינו מישב כל צרכו, כי מאחר שסוף סוף ידע הקדוש ברוך הוא בעת מתן תורה שיהיה ענין הגלות, אם כן גם אם תמצוי לומר שאין זה בגדר של 'דעתו' (ורצונו) לגרשה' – כי נתנה הבחירה לאדם להתנהג באופן שלא יהיה גלות (וזהו רצונו של הקדוש ברוך הוא) – מכל מקום, הרי סוף סוף לא נעשו הנשואין (מצדו ותברך) באופן של קשר של קניין, קשר נצחי – ונמצא שיש חסרון חס ושלום בנשואי הקדוש ברוך הוא וישראל?

התשובה לתמיהה – גם בזמן הגלות ממשיך הקשר בין הקב"ה וישראל אלא שאינו בגלוי

והבאור בזה: בגמרא שם ממשיך שהקדוש ברוך הוא משיב לנסת ישראל אי

איש ואשה הם בדגמת הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל

ויש לבאר: איש ואשה בכל פרטיהם למטה, הם בדגמת (ובאו ונשתלשלו מ) איש ואשה' – זה הקדוש ברוך הוא (איש) וכני ישראל (אשה), כמבאר בארפה בשיר השירים ובמדרשי רנ"ל.

וכן הוא בנוגע לנדון דגן – נשואי (וגרושי) איש ואשה, הרי זה בא ומסתעף מהנשואין, כביכול, שבין הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל. וכנסת הפרכה שאומרים בהארוסין דכל אחד ואחד מישראל 'מקדש עמו ישראל על ידי חפה וקדושי'.
והינו שחתנתם (קדושי ונשואין) של כל אחד ואחד מישראל, הרי זה פרט, כביכול, ממקדש עמו ישראל, מ'נשואין' הכלליים שבין הקדוש ברוך הוא ועמו (כנסת ישראל).

קדושי הקב"ה וכנסת ישראל הוא קשר נצחי ועל פי זה ימתק ביותר מה שמגדרי הנשואין הוא – שהם בקשר נצחי, לפי שנשואי הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל, וכמו שדרשו 'ביום חתנתו' (של הקדוש ברוך הוא עם בני ישראל) זה מתן תורה, הוא קשר נצחי (שאי אפשר להיות בזה הפסק חס ושלום).

באור האסור לשא אשה כשדעתו לגרשה – על דרך הקשר בין הקב"ה וכנסת ישראל

אמנם, על פי מה שנתבאר לעיל בגדר האסור דלשא אשה ודעתו לגרשה' – שזהו (לא רק הנהגה מגנה מצד האיש, אלא) חסרון בעצם הנשואין – צריך באור בנשואי הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל:

ענין הגלות הוא כעין גרושין

ידוע, שכליות ענין הגלות הוא בדגמת ענין הגרושין, וכדאיתא במדרש 'ינתתי אותם

הנשואין בין הקדוש ברוך הוא ויכנסת ישראל יְהִיָּה ביום ההוא נאם ה' תִּקְרָאִי אִישִׁי וְלֹא תִקְרָאִי לִי עוֹד בְּעַלְיִי (הושע ב יח), כְּבִיאַת מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ בַּעֲגָלָא דִּידָן מִמֶּשׁ (חלק לד עמ' 143-144):

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך מצאתכם ממצרים, אשר קרף בדרך וגו' (כה יז-יח)

דברי אמונה

בפי אנגהם יִחַזַק מתולדות-אהרן זיע"א הדיוק בלשון הכתוב – למאי נפקא מנה שהיו 'בדרך'

'אשר קרף בדרך', צריך באור דמאי נפקא מיניה אם היו בדרך או לא, הלא אפלו לא בא עליהם בהיותם בטרח הדרך, גם כן היה מן הראוי למחות, אודות המעשים שעשה לבני ישראל.

תשובה 'באותו' אשה ובאותו פרק ובאותו מקום – על האדם לשוב בכל עת ומצב וכל ידחה התשובה באמתלאות של מצבים וזמנים

ואפשר לפרש בהקדם, מה שמוכא בספר קדשת יום טוב (פרשת שלח ד"ה א"י בכונת) בשם הגאון הקדוש מצאנו זי"ע, לפרש הגמרא 'היכי דמי תשובה, באותו אשה ובאותו פרק ובאותו מקום' (יומא פ"ג): וזה לשונו:

דהנה הבעל דבר ממציא לו לאדם בכל פעם תרופים שונים להדיחו מעבודת ה', לפעמים יש לו תרופ שיש לו אשה המונעתו וכו', או תולה שאין הזמן עכשו מסגל כל כך, ודוחה התשובה ועבודת ה' על זמן אחר, או שאומר שאין המקום מסגל, עד שיגיע למקום אחר, ועל ידי זה נדחה התשובה.

אבל באמת אמרו רז"ל (אבות פ"ב מ"ה) אל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה, ועל זה אמרו 'היכי דמי תשובה', 'באותו' אשה' דיקא אשר חלק לך, ה' ובאותו זמן'

זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה', הינו שלא היה גרושין (ספר כריתות).

ועל כרחק צריך לומר, דזה שאיתא בגמרא שם לפני זה 'תשובה נצחת השיבה כנסת ישראל כו' אשה שגרשה בעלה כו', הרי זה מפני שגלות הוא ענין של גרושין (רק) מצד כנסת ישראל, שבזמן הגלות אין בני ישראל מרגישים קרובו של הקדוש ברוך הוא אליהם, ולכן טוענים שזהו מצב של 'אשה שגרשה בעלה'.

אבל האמת הוא, שגם בזמן הגלות לא נפסקו חס ושלום הנשואין בין הקדוש ברוך הוא ויכנסת ישראל (אלא שלא נראים באפן גלוי).

כל כונת הגלות היא כדי לגלות קשר יותר עמו

ואדרבה, כל הפונה של ההסתר פנים דזמן הגלות, ואנכי הסתר אסתיר פני גו' (דברים לא יח), היא רק כדי 'שיהיה' ו'בקששתם משם את ה' אלוקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבך ובכל נפשך וגו' ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקלו' (שם ד כט-ל), שעל ידי זה מתגלה קשר ו'דבק' עמו יותר, שגם בהיות בני ישראל נפוצים בעמים, הם אשתו של הקדוש ברוך הוא ודבוקים עמו.

ועל ידי שבני ישראל מתנהגים כ'אשה כשרה' ומראים דבקותם בה' (בקיום התורה ומצות) הרי, מדה כנגד מדה, גם הנהגת הקדוש ברוך הוא עם ישראל היא באפן כזה, ש'אפלו' כל העמים רואים שאין גרושין בין הקדוש ברוך הוא ובני ישראל, ורואים בעליל שמירת והשגחת הקדוש ברוך הוא על ישראל, והוא יתברך ממלא את כל צרכיהם (שארה כסותה ועונתה) באפן שגם ב(סוף) זמן הגלות ישנו רב טוב לבית ישראל' כפשוטו.

והולכים תכף ומיד אל הגאולה האמתית והשלמה, שאז תהיה בגלוי שלמות

תשובה וחשבון הנפש בשל"ס

והוא בכל חדשי השנה היה פרא למוד מדבר, ומתהלך אחר עצת היצר הרע, וטבע במצולות ים, ועכשו ברגע קטן יוכל להנצל ממנו, וכזה יבוא לאדם רפיון ידים וכשלות כח וימנע מלעשות תשובה.

על זה בא דוד המלך עליו השלום לחזק את ידיו שלא ימנע מלעשות תשובה, כי התשובה מועילה בכל זמן, ובפרט בחודש הזה שהוא מסגל לתשובה, והקדוש ברוך הוא מצוי וקרוב בו, וימינו פשוטה בו לקבל שבים יותר מן התדשים האחרים, ודברי יצר הרע מהבל ימעטו לא תאבה לו ולא תשמע אליו.

וזהו שאמר 'דום לה' והתחולל לו', דהינו שוב לה' וקנה לו בחודש אלול שיקבל תשובתך, ואל ישיאך יצר הרע שביכל שאר זמנות השנה היה מצליח דרכו עמו, שכל מה שהיה אומר לך לעשות היית עושה, וכל המזמנות שהיה אומר לך לעשות היית עושה.

וזהו 'אל תתחר במצליח דרכו באיש עשה מזמנות' הוא יצר הרע שהיה מצליח בך בשאר ימות השנה, השמר לך בל תתגרה בך עכשו ויאמר לך שלא תוכל לשוב, אל תשת לב לגרוניו, כי דבריו מהבל ימעטו, רק חזק ואמץ, ואתה תשוב ושמעת בקול ה', והוא יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכוד:

שאתה עומד, ויבאתו מקום' דיקא תעבד ה'. וזהו תשובה אמתית ועקרית ודברי פי חכם חן. והמה דברים אמתים עכ"ל.

'עמלק' רמז על היצר הרע

מכאן בזה, שהיצר הרע ממציא לו לאדם כמה טענות ואמללות, למנוע מעבודת השם ויתברך, וזה רמזו בפסוק 'זכור את אשר עשה לך עמלק', עמלק רמזו על היצר הרע כמובא בספר הקדוש אוהב ישראל פרשה זו ובשאר ספרים.

אשר קרה בדרך בצאתכם ממצרים' – טענת היצר שהרדף והזמן אינם מסגלים עתה לעבודת ה'

אשר קרה בדרך רומז להטענה של מקום שאין הדרך מקום מסגל לתשובה ועבודת השם ויתברך, **בצאתכם ממצרים** רמז להטענה של זמן שאין הזמן הוא מסגל לעבודת השם ויתברך.

וזהו בצאתכם ממצרים שהיו אז עיפים ויגיעים בטרח הדרך. ו**אמרה התורה** הקדושה 'תמחה את זכר עמלק' – שביכל מקום וביכל זמן שנמצאים צריכים לקבל על עצמם על מלכות שמים:

חדש אלול

שערי ארוכה

רבי יעקב אביהצניא זיע"א

אף שחטא הרבה יעשה תשובה באלול

דום לה' והתחולל לו אל תתחר במצליח דרכו באיש עשה מזמנות (תהלים לו ז). לה' ו'התחולל לו' אל ראשי תבות למפרע 'אלול'. ובא רמז 'אלול' בכאן לזרו את האדם להתעורר משנתו לעשות תשובה באלול שהוא עת רחמים ועת רצון, לבל ישיא אותו יצר הרע במוצעותיו הרעים איך יוכל לשוב בתשובה

שבת קדש – תשובה וחשבון הנפש בשל"ס

הנשרת האנרכים

רבי קלונימוס קלמיש מפיסצנא זיע"א

שלש סעודות כשעת כל נדרי

תמה אני – למה זה אין מרעישים כל בך בשעה שהולכים לשלש סעודות כמו שמרעישים בשעה שהולכים לכל נדרי:

אם לא תרעד נפשך בכל העת שאתה יושב עמך, איך זה אפשר שברגע זו או זו, באיזה מזמור או על כל פנים באיזה פסוק לא יעברו חוטי אש או רק ניצוצין די נור בך, אשר כל אברך יזעזעו ואת כל גידך יצרכו.

כי אם טרדתיך והחלניות שבכל השבוע משעממים אותך ואת דעתך לבלי ראות את חובתיך לה', אף לעצמך שלא תשאר גם בעולם הזה וגם בעולם העליון בשאול, בור שחת נפחת רחמנא לצלן, ולבלי להביט את עליות הקדש שאין אתה בן חורין מבלי לעלות עליה.

על כל פנים בשבת קדש כשאתה נח מן טרדתיך, רחוק מחלונותיך, ונשמה יתרה ואור קדשה יותר רב ממלאים אותך מבית ומבחוץ איך זה אפשר שלא תדאג ולא תאנח על שנותיך שעוברות שבוע אחר שבוע בהדיוטות שטותים והבלים.

ובמקום שהיה לך בכל עת ובכל שעה שאתה מזדקן יותר, בכל יום ובכל שבוע שאתה מתקרב אל קץ שנותיך, להוסיף קדשה ולהתקרב יותר אל ה', תסוג אחר ותשקע יותר בבצה, ואם לא בעברות חמורות חס ושלום, אף אם לא בכטול תורה.

הלא גם אבק העברות אם רב הוא, ופסולי העבודות מחשבות ופניות, אם תמידיות הן, בכחן להשקיע את האיש ביון המצולה עד הצינור חס ושלום. ואיך זה אפשר ששעת שלוש סעודות עת הסתלק השבת קדש לא יהיה לך בשעה מיום הכפורים.

אבל לא שעת דאגה ואנחה על הנמכיות בלבד הוא השלש סעודות, רק גם שעה של התרוממות היא, הצדיקים אמרו ששעת שלש סעודות היא השעה של זפה שעה אחת

חשבה לטובה

רבי חנוך העניף מאלכסנדר זיע"א שלש סעודות כבחינת ימי הסליחות **בשם** הרבי רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, דש'לש סעודות הוא ימי הסליחות, שאין אכילין ואין שותין והם ימי עליה:

אמת ואמונה

רבי מנחם מענדל מסוצק זי"ע זפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים – שעת סעודה שלישית

יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה יותר מכל חיי העולם הבא (אבות פ"ד מ"ז). אימת היא השעה, הפונה על זמן סעודה שלישית שהיא מן המנוחה ולמעלה, שאסור אז לקבוע מדרש ולמוד – יפה אותה שעה לתשובה ולהתישב אז היטב על מעשיו בעולם הזה ועל ענינו ותכליתו:

הכשרת האברכים

רבי קלונימוס סלמיש מפסיצנא זיע"א נטפי רגשות ורסיסי קדשה למלאות הנפש ההומיה בעת הישיבה כצותא בחשך כסעודה שלישית

כבר רשמנו (לעיל) בחובת התלמידים איזה דגמאות איך תוציא לך את התרגשות נפשך של קדשה בפסח, בליל שבת קדש, ואיך תחזק את מחשבתך בה ותמלא אותה ציורים מרעיונות ודמיונות של קדשה.

ועתה נוסיף לך את השלש סעודות (סעודה שלישית) בשבת קדש. כי האם אין אתה מרגיש מאומה בשעה שאתה יושב בה בחברת החסידים, והו דבר שאי אפשר.

תשובה וחשבון הנפש בשל"ס

עסקת בתורה ובשית של קדשה וחסידות. כפסת את עצמך מכל אבק וכתם שעלו עליך בכל השבוע, והשתדלת לבוא עד נפשך.

ובכל שעה ושעה הרגשת בעצמך שאתה עולה ממצב אל מצב, ומן מדרגה קדושה אל מדרגה יותר קדושה, עד שקרבת אל שלש סעודות מרום קצו של השבת, האי שעמא דבי רענא. סעודה היא מג' סעודות אבל מרגיש אתה שכבר אין המקום והמצב עתה לשבע בבשר ודגים, רק לחפש את הא-ל-מסתתר בשפירר חביון ולשבע מזיוו.

ויושב אתה עם חבריך גם כן מבקשי פני ה', ובחשף אתם יושבים. מנהגי ישראל תורה הם, כי מתאימים הם את פעלת הגוף למצב הנפש באותה שעה כי אית חשף ואית חשף, אצל ה' תברך פתוב 'ישת חשף סתרו' (תהלים יח יב), אור אמתי הוא, וחשף הוא לפי השגתו הפשוטה השגת עולם הזה שאין העולם ואנשיו משיגים את אורו תברך הרב, בטל העולם ומלואו לפניו תברך.

וכיון שזה מצת לעת שלם שאתה מתרחק מן העולם הזה ומתקרב אתה פסיעה אחר פסיעה אל בחינת האי שעמא דבי רענא, רצון העליון, במתך ובלבך אף בחושי גופך, מברח גם גופך בפעל ממש לשבת בחשף, גם לבך וגם עיניך לא יראו פבר עולם ודברי העולם לפניכם.

ה' מסתתר בחשף, ואחר חפוש ובדיקה שבכל השבת באת אל הערפל אשר שם האלקים, בקשת ומצאת את שאהבה נפשך. מתקרבת היא אליו ונמסת בקדשתו. כל החדר מלא מפמלגא של מעלה, ואתה דוחק את עצמך דרך כל פמלגא הקדושה אל קדש הקדשים, משתוקקת נפשך להכנס לפני ולפנים ולבוא

בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא.

ומכבוד קדשת חותני הרב הצדיק והקדוש שמעתי שזנאי הגאון הצדיק והקדוש המגיד זצוקלל"ה מאאזניך אמר פעם בשלש סעודות שהיה בבחינת צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה.

ואיך זה אפשר שגם אכן מקיר לא יהל אור אם בגן עדן יהיה, ומנעם העליון לא ינעם, ואתה גם כשאתה נמצא בשעה שיותר יפה מן הגן עדן, כאלו חס ושלום לא בדך ולא אליך הדבר נוגע. בטח עצלותך מפתה אותך שוב לאמר ומי ידמה להמגיד ולשאור הצדיקים וצ"ל.

אבל תשובה כזו תשובת היצר הרע שבך היא, ה' יתברך מלכותו בכל משלה, ואם הצדיקים זי"ע הרגישו והתענגו מקדשתו בבחינת רישא, אתה על כל פנים את בחינת עקבים או עקבים דעקבים דהקדשה תרגיש.

אבל בטח גם את מרגיש בדך את השלש סעודות, גם לבך ומתך מתענעים ומזדעזעים מקול רעש הגלגל, גלגלי המרפכה שעוברים דרך נפשך, רק שאין אתה יכול להתבונן ולהסתפל, והרעם והרעש גאבדים ונפסדים עד שפמעט לא תדע שד' אלקיך בא וכל קדושי עמו.

כל איש צריך להסתפל לחשב לציר ולדמות כפי מצבו, וההסתפלות הפשוטה בשלש סעודות למשל היא בדך. עבר עליך השבת, יום כלו של קדשה. מן השמים קדשו אותך, וגם אתה קדשת את עצמך ביום הזה.

לא עסקת במסורה, לא טילת בשוקים וברחובות, ולא הקלת את ראשך, ישבת בהתבודדות בינך ובין קונך, או יחד עם חבריך,

למשל בשעה שאתה מרגיש שנתוספה בך יראת ה' בשלש סעודות, אל תתן לעברה ולהכבה מיד, רק האריך בה ואמר בלבך או גם בשפתיך, אני ירא את ה'. כל כך אני ירא את אלקי הגדול והקדוש. הלא הוא יתברך קרוב עתה אלינו, וכל כך אני ירא את יחיד הקדוש והגדול בורא העולמות. (כ'האב מורא פאר'ן אויבערשטן. כ'האב אזוי מורא פאר מאן איינציגען הייליגען גרויסען גיט. דער אייבישטער איז דאך אצינד נאענט צי אינז. כ'האב אזויא מורא פאר מיין איינציגען הייליגען גרויסען באשעפער פין אלע וועלטען)

ובנחת חשב או אמר זאת, וכפל אותם אם תרגיש שמוסיפים ומרחיבים את יראתך לה'. ובלבד שלא תחשב את התבות בלבד שאתה אומר, רק את ה', ומן גדלותו יתברך של הבורא כל עולמות העליונים והתחתונים תחשב.

ואז יש שבשעה שאתה מסתכל ביראתך על החשכה אשר בחדר, מעצמו יפל במחשבתך הפסוק הנאמר באברהם אבינו בשעה שנגלה אליו אלקים והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו.

ואם נפשך מרוממה בשעה זו בבחינת ויגבה לבו בדרך ה', ותבוננו, אשרינו מה טוב חלקנו רחוקים אנו עתה מן העולם ושאונו, פרושים מכל. ורק אל מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים אנו שואפים, ואל האין סוף והאין תכלית אנו צועקים ומתקרבם, ושירות ותשבחות אליו מרגנים.

ואתה מסתכל על החדר ועל החשכה אשר בו המסלקים בשעה זו את כל העולם מכם, ומאפילים ומיחדים אתכם עמו יתברך, וכמו מעצמו מתנוצץ בך הפסוק ויבא משה אל הערפל אשר שם האלקים.

אל המקום אשר שם האלקים, אחזתיו ולא ארפנו.

ולו ידעת כי תשאר בן תמיד, פי אז היתה נפשך שמחה שמחת עולם, אבל נזכרת שבעוד רגע ידליקו נרות, ושוב תפל לימות החל, ונפשך מרה לה, איך תפל מן חשך שמים ערפלי טהר, לחשך מצרים, חשכת הצרות, צרת הגוף והנפש גם יחד, תרעד ותתרגש. את שתיקן אתה מרגיש עתה, קץ הימין וקץ הימים, מרום קצו של הקדשה וקץ נמיכות של החל. התרי גונא של חשוכא נאבקים עתה בך בשלש סעודות.

משל לכן מלך שנגזר עליו להרחיקו מעל אביו ולהשליכו אל בית הסהר, אז ברגע האחרונה קדם שנפרד מאביו מקרב הוא את עצמו יותר אל אביו, דוחק ומתקרב, אוחו ומחבק, מתענג ומתגעגע, ומתוך תענוגה ופחדה צועקת הנפש ממעמקים גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, הידים כמעט רועדות ומחפשות, אתה עמדי, אחזתיו ולא ארפנו.

הסתכל והתבונן, פי כל זה עובר גם בנפשך רק אתה לא התבוננת ולא ידעת, והאם אפשר שמצב רוח כזה לא ישאיר רשימה על כל השבוע. באם לא תחשב מאומה, או אף אם תחשב אבל לא תמלא את מחשבתך ציורים, ואת מראות גלגולי הנפש לא תוציא, ולא תרקמם במארעות שיהיה בהן דברים של ממש לחשב בהן, אז הניצוץ וגם המחשבה יכבו ועד מהרה ימסו, גם בשעתם לא יעשו רשם גדול, ומכל שכן שאחריהם לא ישאירו מאומה.

אבל אם מעשיך בנפש תהייה ואת מחשבתך תחזק, אז אף אם בתחלה לא יעלו לך ציורים שלמים כעין ציור הזה שהצגנו לך, מכל מקום קטעי ציורים יעלו לך.

וְצָרִיךְ בַּעַל הַתְּשׁוּבָה שֶׁתְּהִיָּה תְּשׁוּבָתוֹ כְּרֵאוֹי, כְּדֵי שֶׁיְהִיָּה נֶחֱשָׁב כְּכֹלל יְרֵאֵי ה' הַזּוֹכִים לְעִנּוּן זֶה.

והנה ל'רעות ב'גנים ו'ללקט ש'ושנים ראשי תבות 'לבוש', לרמז ש'על ידי תשובה מעלה זוכה ל'לבוש רוחני שהוא חלוקא ד'רבנן:

ושפתוך את דברי החרוז (מן הזמר י"ה אכסוף וכו') מרחשות 'הצל מאחרי לפרש מן השבת לבלתי תהיה סגור מהם ששה ימים המקבלים קדשה משבת קדשך' – רבונו של עולם פרש את קדשךך זו עלינו גם על כל השבוע:

מעגלי צדק

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

על בעל התשובה לשמר עצמו הן בימי החל והן ביום השבת

אפשר לרמז במה שאמר 'לרעות בגנים ו'ללקט ש'ושנים' (שה"ש ו ב), 'גנים' עם הכולל גימטריא 'ימי חול', 'שושנים' עם הכולל גימטריא 'השבת', לרמז דהשב בתשובה צריך לשמר עצמו בימי חל ובימי שבת.

דבימי החל הקדוש ברוך הוא משתעשע עם נשמות הצדיקים בגן עדן, ובשבת משרה תוספת נפש רוח נשמה על יראי שמו,

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

העני עומד בחוץ ופושט ידו – רמז לתשובה בזמן יציאת השבת

איתא במשנה (שבת פ"א מ"א) ביציאת השבת 'עני עומד בחוץ פשט את ידו לפני' – הרמז אפלו עני שבישראל יכול לפשט ידו לפני ולשוב בתשובה שלמה ביציאת השבת' שמתקבץ כח השבת בזמן שני אבדה נפש, שגאבד הני כדאיתא בספרים (פרשת מקץ שבת תנוכה תשל"ד):

אוצרות גאוני הדורות

אמר אין לי זכות להרג, אלא אני ארדף והקב"ה הורג, שגאמר (דבה"ב יד יב) ו'ירדפם אסא וה' עזרו' וכו'. יהושפט אמר אין לי זכות אפלו לרדף, אלא אני משורר והקב"ה הורג, שגאמר (שם כ כב) 'ובצת החלו ברנה וה' נתן' וכו'. חזקיה אמר אני אין בי כח לא לרדף ולא לשורר, אלא אני שוכב על מטתי והקב"ה הורג, שגאמר (מלכים ב' יט לה) ו'ישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים'.

וזהו רמז הפתוב שמבשרם מה שעתיד להיות במלחמה, דראי זה לא כראי זה, ואמר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. והתחיל

כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלהיך בידך ושכיית שכיו (כא י)

מעשה נסים

רבי נסים הנהן זצ"ל

ארבעה אפני מלחמות של מלכי ישראל

יש לזקוק דפסוק זה מיתר פלו, דדי לומר 'כי תראה בשבנה אשה פת תאר וחסקתה בה'. ונראה לעניות דעתי על פי מה שאמרו רי"ל (איכ"ר ד טו), ארבעה מלכים הם דמה ששאל זה לא שאל זה, דוד אמר (תהילים יח לח) 'ארדפה אויבי ואשיגם ולא אשוב עד בלותם', שהנה לו זכות לרדף ולהשיג. אסא

מְכַרְכֵּין בְּכָל יוֹם 'נותן התורה', שֶׁהַקִּבָּה נֹתֵן לָךְ הַתּוֹרָה רַק לְאַפְּנֵי זֶה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבֵּי (קדושין ב:) שֶׁאָמַר הַקִּבָּה בְּרֵאתִי יֵצֵר הָרַע בְּרֵאתִי תוֹרָה תְּכַלִּין.

וְאִם תִּרְאֶה שֶׁעֲדִין לֹא תוּכַל לִנְצַח, אָז ה' אֱלֹהֶיךָ, רְצֵה לומר תִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְתִזְכֹּר בִּיחוד הַשֵּׁיט', וְאִם גַּם זֶה לֹא יִהְיֶה מוֹעִיל, אָז וְשִׁבִית שְׁבִי, רְצֵה לומר תִּזְכֹּר יוֹם הַמִּיתָה, שִׁזְהוּ 'שְׁבִי', שֶׁעַל יְדֵי עֲבֵרָה רוֹצֵה לְהַמִּיתְךָ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבֵּי שֶׁעַל הַפְּסוּק (תהילים לו ב) 'צוֹפֶה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לְהַמִּיתוֹ', וְעַל יְדֵי כֵן אֶתָּה מְמִיתוֹ, וְזֶה וְשִׁבִית שְׁבִי' כַּנִּל.

ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו וידאו
(כא כב)

חֻמַּת יִשְׂרָאֵל

רַבֵּי יִשְׂרָאֵל יְהוּדָה קֹאֲרֵפוֹנְקֵעַל וְצ"ל

יש בכח הצדיק לבער הרע מישראל ולהביאם ליראת שמים

נִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דַּעְתִּי לְרַמֵּז עַל פִּי מַה שֶׁהַבֵּאתִי לְעֵיל כַּמָּה פְּעָמִים דְּבָרֵי הַגְּבוּרָה הַקְּדוּשָׁה מֵאוֹהֶעַל זִי"ע הַקְּדוּשָׁה מִמּוֹרֵי הַגְּבוּרָה הַצַּדִּיק רַבִּי מֹשֶׁה יוֹסֵף טֵיטֶלְבוּיִם מֵאוֹהֶעַל זִי"ע הִי"ד [הַיּוֹבָא בַּסֵּפֶר בְּנֵי דָוִד (פ"ר) מִקַּץ אוֹת סח], לְפָרֵשׁ ה'אֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה יְגוֹ' (להלן לב א), וּפָרֵשׁ הוּא וְצ"ל דָּאִם הַמְּנַהֵיג הַדּוֹר הוּא צַדִּיק גְּמוּר וְיִכּוֹל לְפַעַל בְּתַפְלוּתוֹ פְּרִנְסָה וּרְפוּאָה וְכָל טוֹב לַעֲמוֹ יִשְׂרָאֵל, אָז דְּבָרֵינוּ דְּבָרֵי תוֹכְחָה נִכְנָסִים בְּלִב הַשּׁוֹמְעִים וְדְבָרֵינוּ נִשְׁמָעִין, אֲבָל אִם אֵינוּ יְכוֹל לְהַתְּפַלֵּל עַל הַעֲבוּרָה אָז אֵין דְּבָרֵינוּ נִשְׁמָעִין, וְעַל זֶה הַתְּפַלֵּל מֹשֶׁה רַבְּנוּ ע"ה ה'אֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה' שְׁבִימְכוֹן שְׁבִיתוֹ בְּשָׁמַיִם יַעֲלֶה תְּפִלָּתוֹ, אָז וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, פָּרֵשׁ, כֵּן אֲדָם יִשְׁמָעוּ אִמְרֵי פִּיו, עַד כַּאֲן דְּבָרֵינוּ.

כַּנִּגַּד דָּוִד וְאָמַר כִּי תִצֵּא לְמַלְחָמָה עַל אִיבֵיךָ, דִּהְיִנּוּ שְׂאֵתָה בַּעֲצָמְךָ עוֹשֶׂה מַלְחָמָה עִם הָאוֹיֵב, וְאַחַר כֵּן כַּנִּגַּד אֶסָא, וְנִתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בִּידֶךָ, שֶׁהוּא רוֹדֵף דִּןְקָא, וְהַקִּבָּה הוֹרֵגִם וְנוֹתְנִם בְּיַד הַרוֹגִים. וְאַחַר כֵּן כַּנִּגַּד יְהוֹשֻׁפֵט וְחֻזְקֵיהָ שְׁלָא רַדְפוּ כָּלֵל, וְנִמְסְרוּ לָהֶם וְשָׁבוּ שְׁבִיִם, וְכַנִּגַּדִם וְשִׁבִית שְׁבִי רְצֵה לומר שְׁלָא תַעֲשֶׂה שׁוּם דְּבָר לֹא רְדִיפָה וְלֹא רִנָּה וְלֹא הַרְיָגָה, אֲלֵא וְשִׁבִית שְׁבִי' דִּןְקָא, כִּי אֵין בְּהֶם אָדָם חַי וּפּוֹצֵה פִּיו.

בְּרִית אֲבֵרָהִם

רַבֵּי אֲבֵרָהִם שְׂמַחָה ב"ר אֱלִיהוּ וְצ"ל

ארבעת העצות להתגבר על היצר

יש לומר על דְרָךְ אִמְרָם וְצ"ל בְּכַרְכוּת (ה), לְעוֹלָם יִרְגִּיז אָדָם יֵצֵר טוֹב עַל יֵצֵר הָרַע שֶׁנֶּאֱמַר 'רְגִזוּ וְאֵל תַּחֲטְאוּ'. נִצַּחוּ מוֹטֵב, וְאִם לֹא יַעֲסֹק בְּתוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'אִמְרוּ בְּלִבְכֶם', נִצַּחוּ מוֹטֵב, וְאִם לֹא יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁנֶּאֱמַר 'עַל מִשְׁכְּבְכֶם'. נִצַּחוּ מוֹטֵב, וְאִם לֹא יִזְכֹּר לוֹ יוֹם הַמִּיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְדַמּוּ סֵלָה'.

והנה רַבֵּי (קידושין כא:) אָמְרוּ, דָּלָא דְבִרְהַ הַתּוֹרָה אֲלֵא כַּנִּגַּד הַיֵּצֵר הָרַע, וְיִכְבֹּר כְּתַבְתִּי שֶׁעָקַר מַלְחָמַת הַיֵּצֵר הָרַע הוּא בְּדְבָרֵי רִשׁוּת, כְּגוֹן אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וּמִשָּׂא וּמִתָּן וְכַדוּמָה, שֶׁפִּינּוֹן שְׂמַתָּר לוֹ עַל פִּי הַתּוֹרָה, מִתְּגַרְהַ בּו יֵצֵר הָרַע לְהִיּוֹת בּוֹעֵר בְּקַרְבוֹ אִשׁ הַתְּאֵנָה וְלְהִיּוֹת נֹבֵל בְּרִשׁוּת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתִב הַרְמַב"ן וְצ"ל בְּרִישׁ פְּרִשְׁת קְדוּשִׁים. וְיִכְבֹּר נוֹדַע מַה שֶׁכְּתִב בְּעַל חוֹבַת הַלְּבָבוֹת דְּלִיפָא כָּלֵל דְּבָר הַרְשׁוּת, רַק אוֹ מַצָּה אוֹ עֲבֵרָה, כִּי צָרִיף לַעֲשׂוֹת הַכֹּל לְשֵׁם שָׁמַיִם.

וזה שֶׁאָמַר כִּי תִצֵּא לְמַלְחָמָה עַל אִיבֵיךָ, רְצֵה לומר עָקַר הוּא שְׂתַדַּע כִּי יֵצֵר הָרַע אוֹרֵב לָךְ לְהַפְּלִיךָ לְכֵן תִּרְגִּיז אֶתָּה עָלֶיךָ, וְאִם זֶה לְכַד לֹא מוֹעִיל לִנְצַחוֹ אָז וְנִתְּנוּ, רְצֵה לומר תַּעֲסֹק בְּתוֹרָה שֶׁהַקִּבָּה נֹתֵן לָךְ, כְּמוֹ שֶׁמְצִינוּ

פרשת כי תצא

שהוא גוף אחד עשאה הפתוב כשני גופין מפני שהיתה קדש, ונעשית קדש ויחל מערבין זו בזו, ונמצאת בהמה זו כבהמה טמאה עם טהורה המערבין פאחד, הרי הוא אומר (ויקרא כו יא) 'ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה', מפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בפסולי המקדשין, לפיכך החורש בשור פסולי המקדשין או המרביע הרי זה לוקה משום כלאים, ואסור זה מדברי קבלה עכ"ל.

ומדין זה יש ללמד מוסר גדול לאדם, שהרי שור פסולי המקדשין אף שהוא גוף אחד נעשה קדש וחל מערבין, וכאלו הם שני גופין, בהמה טמאה עם טהורה, ומזה דרין החוטא, דהגם דלש בידו תורה ומצות, עשה קדש חל בחטאתו, וחל וקדש מערבין הטמא והטהור יחדיו, והוא פשור פסולי המקדשין, שהוא לבדו הוא כלאים [וכו'].

והרב מהר"א צמח ז"ל הביאו הרב עין החיים רמז, דלכך כתיב לא תחורש בשור ובחמור יחדו חסר יו"ד, לרמז דין זה של שור פסולי המקדשין שאסור לחורש בו לבדו שהוא כבהמה טמאה עם טהורה, וזה שאמר לא תחורש בשור ובחמור יחדו, כלומר שבגוף אחד נתאחדו יחד שור וחמור עכ"ד.

גדלים תעשה לה על ארבע כנפות כסותך אשר הכסה בה (כב יב)

ארץ צבי

רבי אריה צבי פרימא זצ"ל

טעם לשבח ללבושת טלית גדול וטלית קטן

נראה לעניות דעתי טעם לשבח לזה דנהגין ללבש טלית גדול וטלית קטן, דמציינו בשעטנו ב' לאוין וב' עשים: א. 'לא תלבש שעטנו'. ב. 'ויבגד כלאים שעטנו לא יעלה

ובזה יש לומר ובערת הרע מקרבך, פרש, שהצדיק יכול לפעל שיתבער כל הרע מקרב ישראל ויהיה להם אף טוב, אז 'כל ישראל ישמעו' דבריו יראו' שהיה להם יראת שמים.

וכי יהיה כאיש חטא משפט מות והומת ותלית אתו על עין (כא כב)

לקט שנחה

רבי מסעוד בגימין זצ"ל

יסורים בעון בטול תורה

אפשר לומר בהקדים מאי דאיתא במסכת ברכות (ה), אמר רב הונא אם ראה אדם יסורין באין עליו פשפש במעשיו, פשפש ומצא יעשה תשובה וכו', ואם פשפש ולא מצא יתלה בטול תורה. עוד ידוע מה שהביאו המפרשים ז"ל, שכתב 'עין' פנוי לתורה, שנאמר (משלי ג יח) 'עין חיים היא למחזיקים בה'.

וזה שאמר וכי יהיה כאיש חטא אשר חטא ונתחייב עליו מיתה, דהיינו יסורין במקום מיתה, לפי שארבעה חשובים מתים ואחד מהם בעל יסורין, וזהו והומת, רוצה לומר כפר מת, אפלו בחיים חיותו נקרא מת מתמת יסורין כאמור, אזי ותלית אתו על עין, רוצה לומר על עון בטול תורה הנקראת עין, שהיא עין חיים למחזיקים בה, לפיכך צריך להתעורר בתשובה כי ימינו פשוטה לקבל שבים ויתרפא מהיסורין.

לא תחורש בשור ובחמור יחדו (כב יח)

ראש דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א

אסור חרישה בבקמת פסולי המקדשין

כתב הרמב"ם (כלאים פ"ט ה"א) וזה לשונו: בבקמת פסולי המקדשין אף על פי

וימים בפסוק תתן לי ושתיתי וגו', מה מים לא נשתנו מבריתן אף אכל שלא נשתנה, אם בן אפשר לומר דאף פתן של עובדי כוכבים נאסר להן.

לפי זה הכי קאמר הכתוב על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, ואין לומר משום דהיו סוברין דנאסר לישראל פת עובדי כוכבים, משום דבעינן לחם דומיא דמים שלא נשתנו מבריתן, ולכך לא קדמו אתכם בלחם ובמים, על זה אמר הכתוב אשר לא קדמו אתכם בדרך, רצה לומר, בשנה, דשם לא נאסר פת עובדי כוכבים, ואם בן עשו שלא פהגן שלא קדמו.

ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתח ארם נהרים לקללך. ולא אבה ה' אלהיך לשמע אל בלעם (כג ה-ו)

תכלת מרדכי

רבי שלום מרדכי הבהן שברדיון זצ"ל - המהרש"ם נכרי הזומם להרע לישראל ולא עלתה בידו סימן הוא שאינו מצד גזרת המקום **ויש** לדקדק מדוע נקט הא ד'לא אבה וגו' לשמע אל בלעם וגו', אשר זהו קצת סבה ההפך, דכיון שלא עלתה בידו אם בן לא עשה לנו רעה.

ונראה לפי מה שכתב בהקדמת שו"ת ברכת אברהם, בהא דהקשו כלם מדוע נענשו מצרים, הרי נגזר על ישראל ובעבדו וענו אתם, והביא מהרמב"ן פרשת יתרו (שמות י"א) בפסוק 'אשר ידו עליהם', דבמה שעלתה בידם לעשות אין ראויים לענש, שנה היה גזרת המקום, אבל במה שהוסיפו במחשבתם לעשות ולא עלתה בידם, וזהו לאות כי לא היה זאת גזרת המקום כיון שלא עלתה בידם באמת, ולכן נענשו על מחשבתם הרעה. וזה

עליך (ויקרא י"ט ט). וכזה מצינו בציצית, פסוק אחד (במדבר טו לח) 'ועשו להם ציצת על פנפי בגדיהם', וסתם בגד הינו דרך לבישה, עוד כתיב בפרשת תצא גדלים תעשה לך על ארבע פנפות כסותך אשר תכסה בה, על בן עושין ב' טליתים, טלית גדול שאינו דרך לבישה והוא רק בכלל 'אשר תכסה בה', וטלית קטן שיש לו בית ראש ודרך לבישה, וכזה מקימין קרא ד'על פנפי בגדיהם'.

והנה בתשב"ץ כתב הטעם דרוק אינו מתעטף בטלית גדול משום דכתיב 'כי יקח איש אשה' וסמיוך ליה 'גדלים תעשה לך'. וקשה אם בן טלית קטן למה בן לובש. ולהנ"ל אתי שפיר, דטלית קטן אינו מקרא ד'גדלים תעשה לך' רק מקרא ד'על פנפי בגדיהם', דשם אינו סמוך ל'כי יקח איש אשה', ואתי שפיר.

על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים (כג ה)

ברית שלום

רבי פינקס ב"ר פילטא זצ"ל נענשו עמון ומואב על שלא הביאו לישראל לחם מאחר שפת נכרי מתרת מחוץ לעיר **ויש** לדקדק מה טעם הצריך למכתב 'אשר לא קדמו אתכם בדרך' וגו', מאי נפקא מנה אם היה לו להקדים בדרך או בעיר. ואפשר לפרש, על דרך מה דאיתא בגמרא (ע"ו לה:), כי אתי רב דימי אמר, פעם אחת יצא רבי לשדה והביא עובד כוכבים לפניו פת פורני מאפה סאה, ואמר רבי כמה נאה פת זה וכו', ומסיק שם דפת של עובדי כוכבים לא אסרו אלא בעיר אבל בשדה לא גזרו, יעזר שם.

והנה למאי דאמרו חז"ל (שם לו:): על פסוק (דברים ב כח) 'אכל בפסוק תשברני ואכלתי

פרשת כי תצא

עָנְשׁוּ שִׁיקְבֵר אֶת אִשְׁתּוֹ. עוֹד אָמְרוּ (שם), שְׂגוּרָם מִיָּתֵהּ לְעַצְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי דָרַשׁ יִדְרָשְׁנֵנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ מֵעַמְּךָ".

עוד יש להקדים, את דברי הגמ' בב"מ (כז:):
 עה"פ "עד דרש אחיד אתו והשבתו לו"
 (דברים כב, ב), 'וכי תעלה על דעתך שיתננו לו קדם שידרשנו? אלא, דרשהו (תבדק אותו) אם רמאי הוא או אינו רמאי'.

ומעתה, זהו שאמר הפתוב "כי תדר נדר לה' אלהיך לא תאחר לשלמו", ואם יחשב האדם להשהות את הנדר בכדי שתמות אשתו ויתחנן עם אשה אחרת, ע"ז אמר הפתוב "כי דרש ידרשנו ה' אלהיך מעמך", כלומר שה' יחקר מדוע אינו משלם את הנדר, ואם אכן פונתו בעפוב הנדר כדי שתמות אשתו, אז "יהיה כך חטא", שימות הוא ולא אשתו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולא למנה יהיה למען ברכך ה' אלהיך בכל מעשה ידיך (כד ט)

דברי שמואל

רבי שמואל טמאי זצ"ל

יש להורות ולברך את ה' על מתנת השכחה **כתב** בספר החנוך (מצוה תקצב), שהטעם למצות מתנות עניים בשדה, כי פאשר רואים העניים את בעלי השדות אוספים את התבואה, חושבים בלבם הלואי וגם לנו יהיה כן, ועל כן עשה ה' עפם חסד, כדי למלא את רצונם. ועוד, כדי שבעל השדה יקנה בכך את מדת הנדיבות, ויכה יביא ברכה לעצמו.

אך עדין יש להבין את ענינה של מצות 'שכחה'. מהו שתלתה התורה נתינה זו

שאמר ואשר שכר וגו' ולא אכה וגו', נמצא שלא היה מצד גזרת המקום, ולכן ראוי לשנאותם.

לא תתעב אדמי כי אחיד הוא (כג ח)

יהודה יעלה

רבי יהודה חיים הפה"ן זצ"ל

גלות ארום בעון שנאת חנם

הראשונים פרשו שהוא לגלות ארום, ונודע כי בעון שנאת חנם אנו יושבים בגלות, וכמו שאמרו ו"ל בפסוק (ישעיה נב ג) 'חנם נמפרתם' שהוא רמז לשנאת חנם. וזה שאמר לא תתעב אדמי דהינו גלות ארום לומר שהם מענים אותנו תחת ידם, כי הכל הוא בסבת אחיד שלא יש אהבה בינינו אלא אדרבה שנאה.

כי תדר נדר לה' אלהיך לא תאחר לשלמו כי דרש ידרשנו ה' אלהיך מעמך והיה כך חטא (כג כב)

רבי שמואל נסים מוצירי זצ"ל

(הובא בספר 'מץ חיים' לאביו רבי חיים זצ"ל)

ה' בוחן את לב האדם מדוע עובר על 'כל תאחר'

יש להבין, שלכאורה די בצווי "לא תאחר לשלמו" ומהי מטרת התוספת "כי דרש ידרשנו ה' אלהיך מעמך", ובפרט סיום הפתוב 'ויהיה כך חטא' נראה כלשון יתר, שהרי הדבר ברור שאם יעבר על 'כל תאחר' יהיה לו חטא.

ונראה לבאר, בהקדים את דברי המדרש (ויק"ר לו, א), שהנדר ומשקה את נדרו,

ה' על מדה זו, שבגללה קבלו את מתנותיהם.
(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

והיה אם בן הכות הרשע והפילו השפט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר (כה ב)

שם עולם - הקדמת המעתיק והמסדר

בני אברהם הירשפרונג זצ"ל

ענש המלקות על אשר גורם שלא יהיה נקרא השם ככתבו

טעם למה נתנה תורה שעור לענש החוטא ועבר אמימריה דרממנא להלקותו ל"ט מלקות, לא פחות ולא יותר, ועין ברכנו בחיי ובספר כלי יקר מה שיש בו בנותן טעם למספר זה.

ואענה גם אני על פי אמרם ו"ל (פסחים ג), לא פעולם הנה העולם הבא, העולם הזה נכתב ביו"ד ה"י ונקרא בא"ל"ף דל"ת. אבל לעולם הבא פלו אחד, נכתב ביו"ד ה"י ונקרא ביו"ד ה"י. וכאשר נבוא חשבון נראה כי השם אדני" עולה בגימטריא יותר על שם הנו"ה מנין ל"ט במקונו, ונמצא כי החוטא הגורם עכוב הגאולה, ועל ידי זה לא נקרא השם ככתבו רק בא"ל"ף דל"ת, שהוא יותר ל"ט על שם הנו"ה, ועל כן כנגד מספר זה ילקה ל"ט מלקות לכפר על אשר חטא.

ויש לרמוז זאת בקרא והפילו השפט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר, ותכתב במספר' אין לו סמוכין [עיי'ן רש"י וראב"ע]. ולדרכנו יאמר, כדי רשעתו במספר הינו, שגורם בחטאו עכוב הגאולה והשם נקרא במספר ל"ט יותר, כמנין הנה כן ילקה.

בשכתתו של בעל השדה, שבזמן ששכח ישאיר לעניים, ואם לא שכח אינו צריך להשאיר, ומדוע לא קבעה התורה שלמתנות עניים יהיה שעור קצוב, כדרך שקבעה בתרומות ומעשרות.

ויש להקדים את המובא במדרש (שהש"ר א, טו), שאלו למדו עם ישראל את התורה מפי ה' ממש, לא היה שולט בהם שר השכחה לעולם, אף מאחר שלמדו ממשה שהוא בשר ודם, יש שכחה בעולם.

והנה, אף שיש ב'שכחה' חסרון גדול לעולם, שהרי היא הגורמת לאדם לשכח תלמודו, הרי שיש בה גם תועלת גדולה לאדם ולקיום העולם, שאם היה האדם זוכר את כל דאגותיו וטרדותיו, לא היה ראשו פנוי לתלמוד תורה, וגם לא היה יכול להתעסק בפרנסתו, ובקיום העולם.

ובזה יש לבאר, שהנה אחר שעם ישראל שמעו את שתי הדברות הראשונות מפי ה' בעצמו, פרחו נשמתם. ושוב השיבם ה' לחיותם (עי' ש"ר כט, ד), אף הם חששו ואמרו למשה "קרב אתה ושמע וגו' ואת תדבר אלינו", וה' אמר על כך "היטיבו כל אשר דברו" (שם ה, כה). וכונת הדברים, כי ידע משה, שבבקשתם זו, מביאים הם שכחה לעולם, ובכך גם ישפחו את למודם, ורעה בעיניו היתה בקשה זו. אולם ה' השיבו כי בקשתם טובה בעיניו, שאף שתגרם לשכחת התלמוד, אף היא תגרם לכך שאדם ישכח מדאגותיו וטרדותיו, ועל ידי כך יוכל ללמד תורה, וכן להתעסק בפרנסתו ובקיום העולם.

ועל פי זה, תובן פונת התורה במצות 'שכחה'. לפי שחוב אדם להודות ולכרך את ה' על כל הטוב שעושה בעולם, ולפי האמור שגם ב'שכחה' יש טוב, צוה ה' שאת חלק מתנות העניים יש לתת על ידי שישכח האדם תבואה בשדה, ובכך יודו העניים ויברכו את

את אשר עשה לך עמלק, וכתוב אחד אומר "זכור את יום השבת" (שמות כ, ח), היאך יתקיימו שניהם זה "זכור" וזה "זכור". אמר להם משה, זה "זכור" לשמר ולקדש את יום השבת, וזה "זכור" להשמיד ולהכרית את כל זרעו של עמלק. יש להבין, מה הקשו ישראל למשה ומה ענה להם.

ויש להקדים את דברי הגמ' במגלה (יח.), בענין מחיית עמלק על הנאמר "זכור", 'יכול בלב? בשהוא אומר "לא תשכח" (כה, יט), הרי שכחת הלב אמורה, הא מה אני מקיים "זכור", "זכור" בפה, ו"לא תשכח" בלב. יוצא מדברי הגמ', שאם הפסוק היה מסתפק באמירת "זכור" בלבד, והיה נמנע מלומר "לא תשכח", היינו מפרשים שהזכירה היא בלב דוקא.

והנה, לגבי שבת גם כן כתוב "זכור את יום השבת לקדשו", ולא הוסיפה התורה לומר "לא תשכח", ואף על פי כן אין מי שמפרש שהצווי הוא לקדש את השבת בלב. ויתרה מכך פסק מרן בשו"ע (או"ח סי' שו"ח), 'הרהור בעסקיו מתר, ומכל מקום משום ענג שבת מצוה הוא שלא יחשב בהם כלל, ומשמע שהרהור אין בו ממש.

ולכאור את ההבדל, יש להקדים את דברי 'ספר החנוף' (פרשת קדושים), לגבי הלאו של "לא תשנא את אחיך בלבבך" (ויקרא יט, י), שכתב 'שנאת הלב קשה משנאה גלויה, ועליה הנהייה התורה ביותר, כיון שהיא גורמת רעות גדולות בבני אדם, להיות תמיד חרב איש באחי וברעהו.

ועל פי דבריו יש לכאר, שלגבי מחיית עמלק אם היה הפסוק אומר רק "זכור", היינו מפרשים ש"זכור" זה בלב בלבד, שהרי השנאה בלב היא טובה יותר בשביל מחיית עמלק, שהרי היא קשה יותר משנאה גלויה, וכן מצוה

אכן שלמה וצדק יהיה לך איפה שלמה וצדק יהיה לך למען יאריכו ימך על הארמה אשר ה' אלהיך נתן לך (כה יז)

בית ישראל

רבי ישראל חיים ברזין זצ"ל
הנושא ונותן באמונה אינו נענש תחלה על עוונותיו בגופו

יש לומר על פי מה שראיתי בספר ילקוט הגרשני בשם הגאון מהר"מ שיק ז"ל, על הפסוק (בראשית ו יג) 'כי מלאה הארץ חמס', פירש רש"י ז"ל לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל דהכוננה, דלכאורה יש לדקדק הלא אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה, רק מעניש בתחלה במזון נזקי ממון ואחר כך נזקי גוף, ולמה נענשו הדור המבול מיד בגופם. אף באמת לא קשה מידי, כיון דגזלו וחקסו אם כן לא הוי ממון שלהם, ולכך הצריך להענישם בגופם, וזה שכתב רש"י ז"ל לא נחתם גזר דינם שיאבדו בגופם אלא על הגזל, ודפח"ח. **ובהנחה** זו יש לפרש אכן שלמה וצדק איפה שלמה יהיה לה, ותריות שאם תחטא אז אין בעל הרחמים יפגע בגופך רק בממונך, מה שאין כן אם אין אכן ואיפה שלמה וצדק יהיה לך, ויהיה ממון שבדרך קנין שאינו שלך, אז מכרח הקב"ה לפגע מיד בנפשך ולא תאריך ימים, אכן אם משא ומתן שלך באמונה יאריכו ימך על הארמה אשר ה' אלהיך נתן לך.

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים (כה יז)

ויקח עבדיהו

רבי עובדיה הדאיה זצ"ל
ההבדל בין זכירת מעשה עמלק לזכירת השבת מוכא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מד), אמרו ישראל למשה, כתוב אחד אומר "זכור

לאָזנוּ. וְקָשָׁה מֵה עֲנִין זֶה לְכַאֵן. וְנִרְאָה דְהָרִי אָמְרוּ עוֹד שָׁם מִפְּנֵי מַה אֵלֶיהָ שֶׁל אֶזְנֵן רַבָּה, כְּדֵי שְׂאֵם יִשְׁמַע דְּבַר שְׂאִינוּ הַגּוֹן יִתְחַב אֵלֶיהָ לְתוֹךְ אֶזְנֵנוּ.

וְנִרְאָה דְתַרְוּוּיָהּ צְרִיכִי, דְהָרִי אָסוּר לַגַּע בְּצוּאת הָאֶזְנֵן אִם עוֹסֵק בְתַפְלָה אוּ בְתוֹרָה (שו"ע אר"ח סי' צב ס"ז), וְאִם בֵּן מֵה יוֹעִילוּ לוֹ הָאֶצְבָּעוֹת, וְכֵן הָאֵלֶיהָ לְחֻנְדָּא נְהִי שֶׁהִיא רַבָּה אֲבָל אֵינָה מִתְקַיְמַת, לְכַף אֶצְטְרִיךְ תְּרוּוּיָהּ, לְתַחַב עַל יְדֵי אֶצְבָּעוֹ הָאֵלֶיהָ, וְאָז אֵינּוּ נוֹגַע בְּצוּאת הָאֶזְנֵן וְאֵיכָא מַחְנִיךְ קְדוּשָׁה, וְאֵתִי שְׁפִיר דְמַרְמָז זֶה פּוּה.

שֵׁבֶט מִיְהוּדָה

רבי יהודה גרינוולד זצ"ל

סתומת האזנים באצבעות הידים במקום שאינו בא לידי בושח

וַיִּתֵּד תְּהִיָּה לָךְ עַל אֶזְנֵךְ וְהִיָּה בְשִׁבְתֶּךָ חוּץ וְחִפְרַתָּה בָּהּ וְשִׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת צִאֲתָךְ. וְאֵימָתָה בְּגִמְרָא (כתובות ה:) עַל זֶה, לְמַה אֶצְבָּעוֹתָיו שֶׁל אָדָם רֹאשָׁם חֵד, מִשּׁוּם שְׂאֵם יִשְׁמַע דְּבַר מְגַנָּה יִסְתָּם בָּהֶם אֶזְנֵינוּ. וְנִרְאָה לְפָרֵשׁ, דְּהִנֵּה הַפֶּל בְּעֵתוֹ יָפָה וּבְזַמְנוֹ יָפָה, וְהִנֵּה לֹא בְּכָל מְקוֹם יְכוּל לְסַתְּם אֶזְנֵינוּ, וְהִרְבָּה פְּעָמִים אִם יִסְתָּם אֶזְנֵינוּ יִשְׁחַקּוּ מִמֶּנּוּ וַיְבַיְשׁוּ אוֹתוֹ, וְהִנֵּה אַז טוֹב לוֹ יוֹתֵר שִׁילָף מִשָּׁם, וְגַם זֶה אֵינּוּ טוֹב רַק אִם יְכוּל לִילָף מִשָּׁם וְהֵם לֹא יִדְעוּ מִפְּנֵי מַה הוֹלֵךְ, אֲבָל אִם יִלָּף וְהֵם יִדְעוּ, אַז יֹאמֵר לָהֶם אֵיזָה תְּרוּץ בְּשִׁבְלִי מַה הוּא הוֹלֵךְ מִשָּׁם.

וְזֶה פֶּשֶׁט הַפְּסוּק וַיִּתֵּד תְּהִיָּה לָךְ עַל אֶזְנֵךְ, וְהִיָּה בְשִׁבְתֶּךָ חוּץ, פְּרוּשׁ כְּשִׂאתָה 'בְּחוּץ' בְּמְקוֹם שֶׁלֹּא יְבַיְשׁוּ אוֹתָךְ אִם תִּסְתָּם אֶזְנֵיךְ, דְּהֵינּוּ שִׂאתָה יוֹשֵׁב בְּחֶדְרָךְ לְכַדָּךְ וְאִתָּה שׁוֹמֵעַ, אַז וַיִּתֵּד תְּהִיָּה לָךְ עַל אֶזְנֵיךְ, אֲבָל אִם וְחִפְרַתָּה בָּהּ, רְצָה לוֹמַר בְּמְקוֹם שִׁיבַיְשׁוּ אוֹתָךְ אִם תִּסְתָּם

שֶׁהַפְּסוּק כָּפַל וְאָמַר גַּם "לֹא תִשְׁכַּח", אֲנִי לוֹמְדִים מִתְּבַת "זְכוּר" שֶׁצְרִיךְ לְזַכֵּר בְּפֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִשְׁכַּח הַשְּׂנָאָה בְּהַמְשָׁךְ הַדּוֹרוֹת.

אֲמַנָּם לְגַבֵּי שִׁבְתָּ, אֵינֶן סִבְרָא לְהַעֲדִיף אֶת הַזְּכִירָה בְּלֵב עַל פְּנֵי הַזְּכִירָה בְּדַבּוּר, וְאֶדְרָבָה, הָרִי עָקַר קְדֻשַׁת שִׁבְתָּ הִיא בְּשִׁבְתָּהּ מִדְּבוּרֵי חַל, אֲבָל בְּלֵב אֵינֶן אָסוּר לְהַרְהֵר מִעֲנִינֵי חַל.

וְעַל פִּי זֶה יִתְבַּאֲרוּ דְבָרֵי הַמְדַרְשׁ, שִׁישְׁרָאֵל הִקְשׁוּ לְפָנָי מִשָּׁה, הִנֵּה "זְכוּר" שֶׁנֶּאֱמַר בְּעַמְלֵק הִיָּה פְרוּשׁוֹ 'בְּלֵב' (וְרַק בְּגַלּל שֶׁהוֹסִיפָה הַתּוֹרָה וְאָמְרָה "לֹא תִשְׁכַּח", פְּרוּשׁוֹ 'בְּפֶה'), וְאֵלּוּ "זְכוּר" שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁבְתָּ הוּא בְּפֶה וְלֹא בְּלֵב. וְהִיאָךְ יִתְקַיְמוּ שְׂנִיָּהֶם יַחַד, הִלֵּא מִשְׁמַעוֹתֶם סוֹתְרַת אֶחָד אֶת הַשְּׂנִי? וְתִרְץ לָהֶם מִשָּׁה 'זֶה "זְכוּר" לְשִׁמּוֹר וְלִקְדֻשׁ אֶת הַשִּׁבְתָּ', שֶׁהַמְטָרָה בִּ"זְכוּר" הֵנֶאֱמַר בְּשִׁבְתָּ הִיא לְקְדֻשׁ בְּדַבּוּר אֶת הַשִּׁבְתָּ, וְלִכְּנֵן יֵשׁ לְפָרְשׁוֹ יוֹתֵר עַל דְּבוּר. וְזֶה "זְכוּר" לְהַשְׁמִיד וְלְהַכְרִית אֶת כָּל זָרְעוֹ שֶׁל עַמְלֵק, כְּלוֹמֵר, שֶׁה"זְכוּר" שֶׁל מַחִית עַמְלֵק מִטְּרַתוֹ לְמַעַן מַחִית וְהַכְרַתַּת זָרַע עַמְלֵק, וְלִכְּנֵן יֵשׁ לְפָרְשׁוֹ עַל זְכִירַת הַלֵּב, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂנָאָה בְּלֵב קָשָׁה יוֹתֵר. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מנושאי הפרשה

שְׁמִירַת הָאֶזְנִים מִשְׁמִיעַת הַכְּרִים שְׂאִינָם הַגּוֹנִים

תורת משה

רבי משה סופר זצ"ל

סתומת האזן כאליה הרכה בעת שאסור לגע בצוואת האזן

וַיִּתֵּד תְּהִיָּה לָךְ עַל אֶזְנֵךְ (כג יד). אָמְרוּ חַז"ל (כתובות ה:) שֶׁלְכַף נִבְרָאוּ הָאֶצְבָּעוֹת כִּי תִדְוֹת, שְׂאֵם יִשְׁמַע דְּבַר רַע יִתְחַב אֶצְבָּעוֹ

לבו מדברי הבאי והשחתה לדברי תורה שהיא אילת אהבים ויעלת חזן. לפי זה אם האדם במקום טהור יש לו עצה [הנ"ל] לבטל הרהורי עברה שבאים על ידי ששומע דברי פריצות, אבל מה יעשה במקום שאינו נקי שאסור להרהר בדברי תורה, שם יכף אצבעו לאזנו, על פן דוקא ביוצא לנקייו הערכה עצה זו.

תכלת מרדכי

רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון זצ"ל - המהרש"ם הנשמר מלשמע דבר שאינו הגון מתכפרים עונותיו

ויתד תהיה לך על אונך והיה בשבתך חוץ וחסרתה בה ושבת וכסית את צאתך. שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעו לתוף אָזְנוֹ (כתובות ה.). והענין שפול העולמות תלויים במעשה התחתונים, וכמו שאמרו במדרש שוחר טוב ה' צלף' שפכנכול מה הצל עושה מה שהיך עושה וכו'. ולכן אם האדם מזפף חמרו, מהפך מדת הדין למדת הרחמים. וכן אם האדם שומע דבר שאינו הגון, גם למעלה מתקבל לשון הרע וקטרוג על ישראל, וזה שאמרו שיתן אצבעו לתוף אָזְנוֹ.

ונודע מה שכתב רש"י סוף פרשה זו (כה יח), שעל ידי החטא פלטים הענין, ולזה אמר שאם יהיה נזהר מלשמע דבר שאינו הגון, גם בשבתך חוץ על ידי החטא יתפסה העין כמו שכתוב (תהילים פה ג) 'כפית כל חטאתם'.

אָזְנֶיךָ, אז ושבת, רצה לומר תלך מהם, וגם אם הם לא ידעו מפני מה אתה הולך, אבל אם ידעו אז וכסית את צאתך, רצה לומר שתכסה מהם מפני מה אתה יוצא משם ותאמר להם איזה תרוץ.

תורת יעקב

רבי יעקב פראגר זצ"ל

הכנסת אנבעותיו לאזניו כששומע דבר שבקדשה בבית הכסא

ויתד תהיה לך על אונך. מה שכתב מעלת כבודו לישב דקדוקו בגמרא פתבות דריש בר קפרא מאי דכתיב ויתד תהיה לך על אונך, אל תקרי אונך אלא אָזְנֶיךָ, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעו באָזְנוֹ, ותמה איך שיך זה להתם שדברה התורה בשעת מלחמה שיוצא לנקייו יהיה אצלו יתד שיחפר בו ויכסה בו צואתו. ותרץ על פי הדיוע שבית הכנסת סמוך לבית הכסא, ולפעמים האדם שומע שם דבר שבקדשה שאומרים בבית הכנסת, וצריך לכף אצבעו לאָזְנוֹ שלא ישמענו עכ"ד. ולעניות דעתי לא שיך לומר על זה [ששמע] דבר שאינו הגון, אלא ש'המקום אינו הגון לזה', פמויך.

סתמת האזן כשכא לו הרהורי עברה במקום שאינו רשאי להרהר בדברי תורה

אמנם יש לומר על פי דברי הרמב"ם (איטורי ביאה פכ"א הי"ט) וכן הוא בשלחן ערוך (אבה"ע סי' כג ס"ג): ואם יבוא לו הרהור יסיע

מעשי צדיקים

במקצת יהודי סערט, וגרשו מהעיר את הנותרים. בימי ראש השנה תש"ה, שהה הרה"ק המקור ברוך מסערט ויזניץ

כי תצא למלחמה (כא י)

עם פלישת הנאצים ימ"ש לברית המועצות, טבחו חילי הצבא הרומני ימ"ש

הרבי מסאדיגורָה לומר תורה בליל שבת קדש אחר קדוש, כמדובר אל בן אחיו הרבי מבוהוש, לבד.

משלא עלה בידי החסידים הסובבים לשמע את דברי הרבי, דחקו עצמם כדי להיטיב לשמע את דבריו. אמר להם הרבי מסאדיגורָה, "מפני מה דוחקים, הלא בפרשה איתא, 'וראית בשביה אשת יפת תאר' וגו' ולקחת לך לאשה'.

ברשי"י על אתר מביא, 'לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע'. הדבורי תורה שלי, אינם נאמרים אלא לאיש כזה שהוא נגד יצר הרע, לוחם כנגד תחבולותיו ואינו מאזין לפתויו.

הרבי מסאדיגורָה המשיך לדבר אליו, והוסיף רבי שמואל טוביאס ששמע מזקני החסידים שהיו באותו מעמד, כי הגם שהמשיך לומר תורה, אף אחד לא הצליח לשמע ולו מלה אחת, זולת קול רעש של זמזום. (סלהבת שמואל)

פי יהיה לאיש בן סוחר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע אליהם (כא יח)

בשנות שלטון הקומוניסטים הרשעים, עת כהן רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל בעל חזון יחזקאל כרבה של סלוצק אשר ברוסיה, באה לביתו אשה ובקשה בדמעות, "תפלל נא הרב בעדי, שבגני ימות".

הדעזע הרב לשמע בקשתה חרריגה, והאם פתחה והסבירה, בו יחיד לה, ועתה קבל צו גיוס לצבא הרוסי. בידעה את המכשולות והנסיונות שיעמדו בפניו, חוששת היא פן יכשל ויצא לתרבות רעה, לכן מבקשת

זיע"א בעיר סערט, אליה נקבצו ושבו מעט ממגורשיה.

באחת השבתות לפני ראש השנה, נשא המקור ברוך שפנה קרב העיר מדבריו בבית הכנסת והתריע ברמה, "יהודים יקרים, זכרו נא, לא מכבר התרחשה עמנו כאן פרשת 'כי תצא', גרשנו מכאן באכזריות ובבשת פנים.

עתה אנו עומדים שוב בפרשת 'כי תבא', שבנו אל בתינו ונחלתנו, השמרו לכם והזהרו פן יהיה 'נצבים', שחלילה יעלה על דעתכם להתיצב ולהשאר כאן בגולה הדויה, גוזרני עליכם 'זילף', ברחו מכאן, 'האזינו', אם תשכילו ובקולי תשמעו, וזאת הברכה, תבוא עליכם ברכה. (תורה אור)

וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך לאשה (כא יא)

ספר רבי שמואל טוביאס זצ"ל אב"ד פיאטרא-ניאמיץ, שקבל מרביותו לבית רוז'ין, כי הרה"ק רבי יצחק מבוהוש זיע"א רגיל היה לנסע לדודו הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורָה זיע"א, פעם או פעמים בשנה.

היה זה מסע ארוך, מבוהוש שבומניה עד סאדיגורָה שבאוסטריה דאז. בדרך כלל יצא לו להיות בסאדיגורָה בתחלת חדש אלול, אז היה נוסע ללייפציג להשתטח על ציון אביו הרה"ק רבי שלום יוסף מרוז'ין זיע"א, לרגל יום ההולא קדישא החל ב"א אלול.

במסע זה רגיל היה לשבת בסאדיגורָה, בדרךכו ללייפציג או בחזרתו. שנה אחת כשהיה בסאדיגורָה בשבת קדש פרשת כי תצא, החל

ההורים עצמם, אשר מי כמוהם חשים אהבת אב ואם לבנם, מתגברים על האהבה הטבעית, בידיעם כי בנם עתיד לצאת לתרבות רעה ולאבד מני הנצח, מבקשים לנהג בו את הדין של 'ימות זכאי ואל ימות חיב'.

(מלך ביופיו)

כי קבור תקברנו ביום ההוא כי קללת אלקים תלוי
(כא נג)

כרבה האחרון של העיר החדשה בזמושץ, שמש **רבי מרדכי הלוי הורביץ** - שטרנפלד זצ"ל הי"ד, תלמיד חכם מפלג, שהיה מכבד על בני קהלתו, הגם שרובם לא היו בקיאים באותיות הקטנות והתפרנסו כבעלי עגלה, סנדלרים, סבלים, ושואבי מים.

ערב כניסת הגרמנים לעיר בפרץ מלחמת העולם השנייה, הפצצה זמושץ מהאוויר, בהפצצה זו נספו תושבים רבים. האזעקות התכופות גרמו לשתוק פעלתם של המוסדות היהודיים, ובכללם גם של החברה קדישא.

עברו יומים עד שאנשי חברה קדישא עם רבה של העיר החדשה בראשם, אָזרו עז, אָספו את כל גויות הקדושים מהבתים ומהחצרות, והובילום לבית הקברות החדש.

מינתים החשיך, משהבינו כי הקבורה ההמונית לא תסתים לפני שעה מאחרת באישון לילה, החליטו אנשי החברה קדישא לדחותה למחרת היום, להמנע מהסכנה לחזור העירה בחשכת הלילה בעת מלחמה, שאיש לא ידע מה ילד יום.

אולם ידעתו של הרב הייתה אחרת, הוא קם ואמר, "יבואתי, כל עוד בעלי הבתים

שָׁהָב יתפלל שימות עכשו כיהודי כשר וטהור, טרם תטמא נפשו בעברות.

בקש רבי יחזקאל להרגיע את רוחה, ותוך כדי שהיא משיחה את לבה, התברר לו, כי האשה באה בימים ומודעת לך שזהו בנה יחידה, ולא יהיו לה עוד צאצאים.

למרות הכל, החשש הנורא פן יצא הבן לתרבות רעה הביא אותה להחליטה כי העצה היחידה היא לבקש מהרב שיחפץ שבורא העולם יטל את נפשו של בנה מחמד נפשה, היא תשאר בודה, ובלבד שלא יעמד בגסונו שיעלוים להפילו לבאר שחת.

האם היזלה דמעות כמים, רבי יחזקאל בכה עמה ואמר, "יבואנו של עולם, היספר בקבר חסדך אמונתך באבדון" (תהלים פח יב), הכי לך הגענו, שאמא תספר גדל חסדך שבנה יבוא אלי קבר, מחשש פן יחיה בצורה של 'אמונתך באבדון'."

בסופו של דבר אמר, "במקום להתפלל שימות הבן, נתפלל שיחיה, וה'אוזר ישראל בגבורה, יתן בקרבו את הכחות העצומים לעמד בגסונו הקשים, ולהשאר יהודי כשר'."

אכן כך הוה, התפלה ממעמקי הלב בקעה רקיעים, אותו צעיר היה מהיחידים שזכו שגם לאחר שהתגיסו לצבא, הטלטלו בין ארצות ועמים ובין חילים נכרים גסי לב ושונאי יהדות, שמרו על יהדותם ונשארו יהודים נאמנים וכשרים.

סיים רבי יחזקאל ספורו ואמר, "אותה שעה חשתי כאלו עמדה לנגד עיני תמונה חיה ומוחשית, של הנאמר בתורה על בן סורר ומורה שנגרר על שם סופו, 'תפשו בו אביו ואמו והוציאו אתו אל זקני עירו'.

עבר שבוע עָבְרוּ שבועים, חֹדֶשׁ וְחֹדְשִׁים, וְאִישׁ לֹא בָּא. כְּעֵבֶר שָׁנָה תְּמִימָה הִגִּיעַ אֲדָם, בְּדֶרֶךְ מִקְרָה נִתְקַל בַּמּוֹדְעָה, נִזְכַּר בְּשֵׁרְשֵׁרֶת שְׂאֲבָדָה לוֹ, מִסֵּר אֶת סִמְנֵי הַשֵּׁרְשֵׁרֶת לִפְרֹטֵי פְּרֹטִים.

רְשִׁים הַמוֹצָא אֶת הַסִּמְנִים וְאָמַר, "יִמְחַל נָא לְהַמְתִּין כָּאוּ, אֲנִי אֶכְנֶס וְאֶרְאֶה הָאֵם הַסִּמְנִים נְכוּנִים, נֶכְנַס לְחֹדֶר הַשְּׂנִי, הוֹצִיא אֶת הַשֵּׁרְשֵׁרֶת מִהַמְּגָרָה, עִין בָּהּ בַּתְּשׁוּמָת לֵב לְרֵאוֹת אִם אֵלּוּ אֶמְנֵם סִמְנֵיהָ, וְהִשִּׁיבָה לְמִקּוּמָהּ.

אָחֵר חָזַר אֶל הַחֹדֶר וְאָמַר לְאוֹתוֹ אֲדָם, "יִמְחַל נָא לְהַמְתִּין עוֹד מַעֲט, תִּכְף אֲשׁוּב", וְיִצָּא מִן הַבַּיִת. כְּעֵבֶר מִסְפָּר דַּקּוֹת שָׁב, אֵף לֹא לְבַדּוֹ חֲזַר, בְּזֶה אַחֵר זֶה נֶכְנְסוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵבִיא עִמוֹ, עַד שֶׁגִּדְּשׁוּ אֶת הַחֹדֶר.

בַּעַל הַבַּיִת נֶכְנַס אַחֲרוֹן, נוֹשֵׂא בְּיָדוֹ סֵל כָּבֵד שֶׁהֵבִיא מִחֲנוֹת הַמַּמְלָלָה, הוֹשִׁיט יָדוֹ לְסַל וְהַנִּיחַ עַל הַשֵּׁלַחַן לְחֵם וּפְרֻפְרָאוֹת הַפֶּתַח, "טְלוּ יְדֵיכֶם רְבוּתִי, לְסַעוּדַת מִצְוֶה", אָמַר לְשִׁמוּנָה הָאֲנָשִׁים שֶׁהִתְלוּ אֵלָיו.

"אֲבִיקְשֶׁךָ", אָמַר לְאוֹרְחוֹ, "טַל גַּם אֵתָהּ יְדִי, וְגַם אֲנִי אֶטַל יְדִי", תְּמַוְהוּ הַכֹּל וְנִטְלוּ יְדֵיהֶם, בָּצְעוּ עַל הַפֶּתַח, וּבַעַל הַבַּיִת מִזַּג יָזַן לְכּוֹסוֹת, "לְחִיִּים", אָמַר בְּשִׂמְחָה. שְׂאֵלוֹהוּ לְשִׂמְחָה זֹאת מֶה עוֹשֶׂה, סִיִּים מִסְכָּת, סַעוּדַת אֲשִׁכָּבָה, "לֹא וְלֹא", אָמַר, "סַעוּדַת מִצְוֶה הִיא זֹאת, פְּשׁוּטָה כְּמִשְׁמַעָהּ.

לִפְנֵי שָׁנָה מִצְאֵתִי שֵׁרְשֵׁרֶת, וְהַיּוֹם בָּא בַּעֲלֵיהָ לְתַבְעָהּ, מִסֵּר סִמְנֵיהָ אֶחָד לְאֶחָד, עֵתָהּ לְשֵׁם יְחִוּד קוֹדֶשׁא בְּרִירִי הוּא וְשִׁכְיִנְתִּיהָ בְּדַחֲלוֹ וְרַחֲמֵי, הִרְיִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקַיִם מִצְוֹת עֲשֵׂה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה, "הִשָּׁב תְּשִׁיבֶם לְאֶחִיר".

שֶׁל הָעִיר שֶׁעַל כֶּסֶף הַרְבֵּנוֹת שֶׁלָּהּ אֲנִי כֶּבֶר יוֹשֵׁב קְרוֹב לְחַמְשִׁים שָׁנָה, לֹא הוֹבָאוּ לְקָבֶר יִשְׂרָאֵל, אֲנִי גּוֹזֵר עֲלֵיכֶם בְּגִזְרַת רַב שְׂאִישׁ מִכֶּם לֹא יַעֲזֹב אֶת הַמְּקוֹם וְלֹא יִלָּךְ הַבַּיִתָּה, אֶפְלוּ הַקְּבוּרָה תִּמְשָׁךְ כָּל הַלַּיְלָה".

"בְּעֵתָהּ אֵלּוּ", הַמְשִׁיךְ הַרְבֵּי, "אֵין כָּל עֲרֵבָה בְּיַדְיָנוּ שְׂאֲכּוּ נוֹכַח לְחֹזֵר לְכָאוּ לְמַחֲרַת הַיּוֹם, בְּזִכּוֹת הַחֶסֶד הָאֲחֵרוֹן שֶׁנִּגְמַל לְקָרְבָּנוֹת הַיְקָרִים שֶׁלָּנוּ, נִגִּיעַ בְּשִׁלוּם לְבַתְּיָנוּ כִּי שְׁלוּחֵי מִצְוֶה אֵינָם נִזְקָקִים". הַשּׁוֹמְעִים נִרְעָשׁוּ מִדְּבַרֵי הַרְבֵּי, הַכֹּל נִשְׂאָרוּ בְּמִקּוֹם, וְהִתְעַסְקוּ בַּחֲשֵׁבָה בְּקְבוּרַת הַמּוֹתִים. (וּמוֹשִׁיךְ בְּנֵאוּנָה וּבִסְבָּרָה)

לֹא תִרְאֶה אֶת טוֹר אַחִירָךְ אוֹ אֶת טִיוֹ נְדָחִים וְהִתְעַלְמָתָּ מֵהֶם הִשָּׁב תְּשִׁיבֶם לְאֶחִירָךְ (כב א)

לִפְנֵי שְׁנוֹת דוֹר, הִתְקַיְמָה בִּירוּשָׁלַיִם חֲבַרַת תְּהִלִּים לְבְנֵי נֹעֵר, וְהַחֲכָם רַבִּי אַבְרָהָם וְעַקְבִּין זְצ"ל הָיָה מִתּוֹמְקִיָּה וּמַעוּדָדִיָּה. מוֹפִיעַ הָיָה לִפְנֵי הַנְּעָרִים, וּמַעוּרָרִים בְּדַבָּרִים הַיוֹצְאִים מִן הַלֵּב וּבְדַבָּרֵי שֶׁלֹּא יִשְׁכַּחוּ מִלֵּבָם.

יוֹם אֶחָד הָיָה בְּפִיו סַפּוֹר נִפְלָא, יְהוּדִי הִלָּךְ בְּרָחוּב וּבְלִבּוֹ דְאָגָה, עֲנִי מְרוּד הָיָה, חוֹבוֹת רַבִּים הָיוּ לוֹ שֶׁזָּמַן פְּרַעוֹנָם הִגִּיעַ, מֵאִין יָבֵא עֲזָרוֹ. הִלָּךְ וְרָאֵשׁוּ שְׁחוּחַ בְּקַדְרוֹת, לְפִתַּע אוֹרוֹ עֵינָיו, בְּרַק נִצְנוֹץ לְכַד אֶת מַבְטּוֹ.

הַתְּכוּפָה, וְרָאָה שֵׁרְשֵׁרֶת זֶהָ טְהוֹר, שְׂמַח, סוֹף סוֹף נִעְנָו מִן הַשָּׁמַיִם לְתַפְלוּתָיו, זָמְנוּ לְיָדוֹ מִצְוֶה. הַרִים אֶת הַשֵּׁרְשֵׁרֶת, טְמֵנָה בְּכִיסוֹ, וּמַהֵר לְכַתֵּב מִסְפָּר מוֹדְעוֹת וְלַהֲדַבֵּקוֹן בְּקָרְבַת מְקוֹם, בְּהֵן הוֹדִיעַ עַל מִצִּיאַת שֵׁרְשֵׁרֶת זֶהָ, עַל הַמַּאֲבָד לְגִשְׁתָּ לְכַתֵּב פְּלוּנִית, וַיִּקְבְּלָה עַל פִּי סִמְנִים כְּדַת וְכַהֲלָכָה.

המעקה, ברגע שתקום, זה יהיה סכנה להשאירה מבלי מעקה.

מאידך, להרים את המעקה לא נראה לי דבר נכון, זה גורם לטרחא מרבה לרופאים, שעליהם כל פעם להוריד שוב את המעקה, אבל להשאירה כך גם חוששני, אולי כדאי שלא לסור ממטתה אפלו לרגע, שלא תבא לידי סכנה".

שתק רבי אריה ולא השיב על השאלה, בדרך רפואה שלמה לבת החולנית, והמשיך בעבודתו בבקור החולים. בצאתו הפליא בפני אנשים שפגש את מדרגת אמונתו ויראתו של האביר הצעיר היושב ליד מטת בתו.

אמונתו ובטחונו בהש"ת כה איתנה וחזקה, אין לו ספק שכל רגע יכול ה' יתברך לעזר ולרפאותה לגמרי, הוא מדאג מחשש האסור של סכנה לבת, כשתתרפא ותשאיר ללא השגחה.

מה עוד שאחת הסבות ששמרו עליה באתו הזמן, הנה מחשש שתמות ויחטפוה לנתוחי מתים. הוא לא רק מאמין שיכול להיות נס משמים, אלא כל רגע יכול להיות שעכשו תתעורר. (נטיעה של טמחה)

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו (כב ח)

דרש הגן איש חי זיע"א, נראה לפרש בדרך רמז ומוסר, על פי מעשה ידוע שמספרים העולם, אודות רוכל שרגיל היה להסתובב לרגל מסחרו בכפרי הערבים, רוכש ביצים ותרנגולות, אותם הביא לעיר ומכר בשוק ברוח מועט, כך היה מפרנס את בני ביתו בצמצום רב.

אחר הוציא השרשרת מהמגרה, ונתנה לאורח תוך שמחה עצומה, "הנה", סים חכם ועקנין את דבריו, "כך מקימים מצוה". לגמים התברר שהמוצא המפלא שערך עוודה לכבוד המצוה, היה לא אחר מאשר רבי אברהם בעצמו. (וליוסף אמר)

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו (כב ח)

בעת שנחנקה בתו הקטנה של החסיד המפלא **רבי נטע ציינבוירט** ז"ל בין הסורגים, והיתה מטלת בבית החולים כצמח במשך מספר שבועות ללא אפשרות תזונה, שהה רבי נטע רבות סמוך למטתה.

בין המטות בבית החולים התהלך **רבי אריה לוי** זצ"ל, כדרכו לבקר בבית החולים, לעודד ולחזק ולעזר לזקוקים, הוא הגיע למטת הבת החולה, וראה את האב רבי נטע, אביר צעיר השוהה ליד מטת בתו, שקוע בהרהורים.

משהבחין ברבי אריה, התעורר רבי נטע מהרהוריו ומחשבותיו, והביע בפני רבי אריה את השאלה שמטרידה כעת את מחו. בתו הקטנה שוכבת כצמח, איננה זזה ממקומה, הרופאים נגשים מדי זמן מה אל מטתה, לנקות ולבדק וכדומה, והורידו את המעקה שמסביב למטה.

"אני מתלבט מה עלי לעשות, אמנם כעת אינה יכולה לזוז ואין חשש לנפילה מהמטה, אבל, היות ואנו מאמינים שישועת ה' כהרף עין, ברגע אחד יכול ה' יתברך לעזר שהיא תתעורר ותקום לתחייה כאחד האדם, אנו מתפללים כל הזמן על כך, אם כך, אין זה מן הראוי להשאירה לרגע ללא

מדוע, 'כי יפל הנפל ממנו', ברבוי המחשבה הדמיון והציור, 'יפל הנפל', הינו אשר העולם הזה דרכו לפל, אין לו קיום ועמידה.

ועוד, כי הרעיון הזה עצמו, יגרם לך את המחסור וההעדר. אפלו אם נפסק לך בראש השנה להיות לך טוב ורוח באשר עולם הזה, על ידי הדמיון שאתה מרבה בקרבך, יצא ממך ולא יגיע לידך. (עוד יוסף חי)

כי תדר נדר לה' אלקיך לא תאחר לטלמו כי דרש ידרשנו ה' אלקיך מעמך והיה בך חטא (נג נב)

למטרת גיוס כספים לצרכי ישיבת תומכי תמימים, בשליחות רבו הרה"ק הריי"ץ מלויבאוויטש זיע"א, הזדמן החסיד רבי שמחה גורודצקי ז"ל לפטרבורג הגדולה, בה התדפק על פתחי נדיבים.

באחד הלילות בשעות הקטנות של הלילה, התדפק על דלת אכסניתו, משמשו של הגאון רבי יוסף רוזין מרוזאטשוב זצ"ל שהתגורר אז בעיר, ואמר כי הרב שלחו לחפש אחריו, לבקשו שיבוא אליו מייד.

בבניסתו לגאון מרוזאטשוב, ספר כי היה אצלו אדם ששאלו בהלכות רבית, והשיבו. כשאמר אותו אדם שהוא מבקש עצה ובכרה ולא רק פסק דין, אמר לו הגאון שהוא אינו רבי' שנותן עצות, אף היות ונוכח שהוא גביר, לקח ממנו כסף עבור ישיבת תומכי תמימים, אותה הכיר מקרוב ואף אחינו ר' פישל דמיכאווסקי, למד בה.

גבאי צדקה, המשיך הגאון ואמר, "רשאי להשהות הכסף בידו, אולם אני שאינני גבאי צדקה, אסור לי להחזיק בו, עבור זאת

בנודו נושא על ראשו סל עם יותר מאלף ביצים, ובנוסף שתי אגדות של תרנגולים משלשים על כתפיו, מתהלך מהכפר לעיר כדרכו מדי שבוע, חשב בלבו, "עד מתי אהיה עוסק בעסק שיגיעתו מרבה ורוחיו מועטים.

יש לי בסל אלף ביצים, ושתי אגדות תרנגולים על כתפי, כשאבוא לעיר לא אלך לשוק למכרם, אוליף הכל לבייתי, אניח התרנגולות על הביצים, ואז יהיה לי מכל ביצה אפרוח, אחר עשרה ימים יהיו בידי אלף אפרוחים.

האפרוחים יגדלו ויטילו אלף ביצים, מכל ביצה יצא אפרוח נוסף, עד שיהיו בידי מאתים אלף תרנגולים, אמכר כל תרנגולת בדינר כסף, ויהיו בידי מאתים אלף דינרי כסף, אחר אקנה צמר ואשלח ללונדון למכר וכו' וכו', עד שאהיה עשיר מפלג כמו רוטשילד".

בדרבו שקע עמק בדמיונותיו עד שחשב, "כשיגיע יום הלדתו של המלך, אלך ואשתחוה לפניו כאחד מעשרי ארץ". כשרצה לנסות אף להשתחוות, נפל הסל עם הביצים הרבות שרכש בשארית מעותיו למעמקי בור עמק, ונשתברו כלם, וגם אגדות התרנגולים נפלו ומתו. אז הקיץ מתרדמת מחשבותיו וראה שלא נותר בידו מאומה, לא ביצים לא אפרוחים ולא דינרים.

בא הכתוב לתת עצה לאדם ולומר, 'כי תבנה בית חדש', כלומר רעיון חדש, אשר בו תבנה ותתכונן בעולם הזה להתעשר, 'ועשית מעקה לגגך', כלומר, המחשבה מכנה בשם גג, מפני שהיא עליונה ושוכנת בראש האדם שהוא גג הבית, צריך להזהר לעשות מעקה, גדר וגבול לגג הוא המחשבה, שלא יחשב יותר מדי להתעשר ולהתרחב.

ולא תשים דמים בביתך, לא תשים דמיונות לדמיון לעצמך את העשר והטובה וכו',

שְׂמֵעָה הרבנית צדקת את קול נְכֵדָה החביב לה, ונכנסה ושאלה לפשר בואו באמצע הלילה, והוא ספר לה את אשר ארע, שהרבי אינו מתפשר. החלה לטעון לפני בעלה הקדוש, "הלא הבטחנו לנכדנו 'חדש געלט' (ימי חדש), כף וכף לחדש, ועדין לא שלמת את המגיע לו, לפי זה כבר שלם את אשר הבטיח".

הצמח צדיק מאן להאזין לטענותיה ועמד על דעתו, "מה שאני חייב אשלם בעזר השם, אולם מה שהוא חייב, עליו לשלם לי".

נזכרה הרבנית שמנח אצלה סכום כסף פקדון, אותו הפקידו המשרתים בידה והרשו לה להשתמש בו, היא נתנה את המעות לצמח צדיק במקום נכדה, ואז אמר לו הצמח, "אל תירא, בתך תבריא ותרגע בעזר השם".

הילדה נרגעה ופסקה לבכות, ואלו הצמח הזמין אליו מיד את משמשו, ושלחו לתת את המעות לאחד מעגני העיר. (טרפי קודש)

השומר בנגע הצרעת לשומר מאד ולעטות ככל אשר יורו אתכם הפקנים הלויים כאשר צויתם תשמרו לעטות (כד ה)

ספר רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל, על רגלו של אחי רבי זלמן מוואלוז'ין זצ"ל, פרחה צרעת קטנה. הוא הגיע לרופא שהתבונן היטב ואמר, "התרופה הכי טובה לדעתך, היא לחתוך אותה ולשרש אתריה".

השיבו רבי זלמן, "יש לי מבוכה בזה, הצרעת, מראה בהרת יש לה, ולדעתך אסור לאו של קציצת בהרת, נוהג גם בזמן הזה",

קראתיך באישון לילה, שתטל מיד את הפסך מידך". (מגדל עז)

מוצא טפתיך תשמור ועטית כאשר נדרת לה' אלקיך נדבה אשר דברת בפיך (כג כד)

ספר הרה"ק האמרי חיים זיע"א, "משחלפו שלוש שנים מנשואי אבי הרה"ק האהבת ישראל מוויז'ניץ זיע"א ועדין לא נפקד בורע של קזמא, נכנס אל זקנו הרה"ק הצמח צדיק זיע"א, והזכיר עצמו לפניו.

בקט הצמח צדיק שינתן לו מעות כפדיון נפש, ואז ישע, והוא השיב שאין ברשותו מעות, במקום זאת נתן בידי זקנו כמשכון את שעונו, עם שרשרת זהב בעלת ערך.

לתקופת השנה נולדה לאבי בתו הבכורה, הרבנית מסקאהל, לאחר זמן לא רב, החלה הילדה לבכות באחד הערבים שעות ארוכות ללא הפוגה, ולא יכלו להשקיטה. נלחצה אמי הרבנית מהבכי, ובקשה מאבי שיפנס להזכירה לפני זקנו הצמח צדיק באישון לילה.

כשנכנס לחדר הצמח, הוא התהלך אותה שעה בחדרו אנה ואנה, תוף כדי פנה לנכדו האהבת ישראל ואמר, "מה פשר הדבר, מבטיחים מעות ואין משלמים". השיב אבי, "הלא נתתי משכון", אולם הצמח צדיק טען, "מה יש לי מהמשכון, אני זקוק למעות ואין לי אותם".

התחנן אבי לפני זקנו הקדוש, "היכן אוכל קעת באמצע הלילה להשיג מעות, אין בידי עתה מאומה", אולם הצמח צדיק באחת, "הנני זקוק למעות, מה שהבטחת, אתה צריך לתת".

לא יהיה לך בביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה (כה יד)

כְּשֶׁבֶדֶק הַחֲפֵץ חיים זיע"א את המשקולות בחנותו כְּדָרְכוּ מֵעַת לְעַת, וּמִצָּא שְׁבָאָחַד מֵהֶם נִדְבַק מִלַּח בְּכִמּוֹת שֶׁל כֶּרֶבֶע לִיטְרָא, כִּמּוֹת שֶׁלִּפִּי דַעְתּוֹ הִיָּה בְּהַ כְּדֵי שְׁעוֹר אוֹנָאָה לְלִקּוֹחַ. הַחֵל חוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ עַל זְהוּת הַלְקוֹחַ שְׁלֵא קִבַּל אֶת כִּמּוֹת הַמִּלַּח הַמְגִיעָה לוֹ, בְּהַתָּאֵם לְמַחִיר שְׁשֵׁלָם.

אָחַר דְּרִישָׁה וְחִקְרִיהַ הַתְּבַרֵר שְׁהִיתָה זוֹ אִשָּׁה נוֹצְרִית מֵהַכֶּפֶר קוֹזְקוֹיִצִּיָּנָה, הַמְרַחֵק מִסְפֵּר פְּרָסָאוֹת מֵרַאדִין. מִיַּד הַבְּהִיל אֶת עוֹשֵׁי רְצוֹנוֹ לְחַפֵּשׁ בְּשׁוֹק אַחַר הַלְקוֹחָה, אַף כָּל עֲמֵלָם הִיָּה לְשׂוֹא, יוֹם הַשׁוֹק הִיָּה אוֹתוֹ יוֹם, בֵּין מֵאוֹת הָאֲפָרִים שֶׁהַתְּכַנְסוֹ לְרַאדִין מִכָּל הַסְּבִיבָה, מִן הַנִּמְנָע הִיָּה לְמִצָּא אֶת הַמְבֻקָּשֵׁת.

לֹא מִצָּא רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר מוֹצָא אַחַר, מִלְבַּד לְשֹׁכֵר עֲגֵלוֹן בְּמִמּוֹן רַב, לְשֹׁגֵר עִמּוֹ לְאוֹתוֹ כֶּפֶר מֵלֹא הַשֵּׁק מִלַּח, וְשֵׁם לְחֵלֶק מְנוֹת מִלַּח כְּשְׁעוֹר הָאוֹנָאָה לְכָל נְשׁוֹת הַכֶּפֶר, עַל יְדֵי כֶּף תְּקַבֵּל גַּם הַמְקַפַּחַת אֶת שְׁלָה, וְרַק אִזְ נִחָה דַעְתּוֹ. (הַחֲפֵץ חיים חיינו וּפְעַלּו חֵלֶק א)

והרבה לפלפל בנושא זה בדרך אמת ובסברות ישרות. (תולדות אדם)

בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תְבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עֲנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נִשְׂא אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא יִקְרָא עָלָיִךְ אֶל ה' וְהִיָּה בְךָ חֲטָא (כד טו)

הַנְּהַגָה נִפְלְאָה שְׁמַעְתִּי מֵהַחֲפֵץ חיים זצ"ל, הוּא לֹא שֵׁלָם לְבַעַל עֲגֵלָה אֶת שְׂכָרוֹ אֲלֹא בַסּוּף, כְּשֶׁהִגִּיעַ לְמַחֲזוֹ חֲפָצוֹ, שְׂאִז הַתְּחִיב וּמְקִיָּם בְּזֶה הַמִּצְוֹת עֲשֵׂה 'בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ', בְּעוֹדוֹ נוֹסֵעַ, עַדִּין לֹא מִתְּחִיב וְלֹא מְקִיָּם בַּתְּשׁוּלָם אֶת הַמִּצְוָה.

הוּא הַדִּין לְדִידוֹ, כְּשֶׁנּוֹסֵעַ בְּמוֹנִית עִם נְהַג יְהוּדִי וּמִתְּחִיב לְשֵׁלָם רַק בַּסּוּף הַנְּסִיעָה, רַק כְּשֶׁמְשַׁלֵּם בַּסּוּף, מְקִיָּם אֶת הַמִּצְוֹת עֲשֵׂה 'בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ', אִם יִשְׁלַם לְנְהַג טְרָם גְּמֵר הַנְּסִיעָה הוּא נִפְטָר מִלְּשַׁלֵּם בַּסּוּף הַנְּסִיעָה, אַף אִין בְּזֶה קִיּוֹם מִצְוֹת עֲשֵׂה. (שו"ת תשובות והנהגות חלק א' סימן תתצ"ט)

מלוה מלכה

ספרים מהבעל שם טוב והלמידיו

לְפִלְאָ גְדוֹל, מֵה רָאוּ עַל כֶּכָּה לְהַמְשִׁיךְ כָּל כֶּף אַחַר הַרְבֵּי הַחֲדָשׁ, בְּמֵה גְדוֹל כַּחוֹ שֶׁל רַבִּי דָב בְּעַר שְׁלִמֵד אֲצֵל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב רַק כְּחֵמֶשׁ שָׁנִים, לְעַמְתּוֹ, שְׁהִיָּה מֵרַאשׁוֹנֵי הַתְּלַמִּידִים.

יִצְא רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף לְמַעֲזְרִיטֵשׁ, לְהַתְּחַקוֹת מְקֻרֹב אַחַר הַנְּהַגַת הַרְבֵּי הַחֲדָשׁ. בְּהִגִּיעוֹ, בִּקֵּשׁ רַבִּי דָב בְּעַר לְהַכִּין סְעוּדָה גְדוֹלָה

אָחַר הַסְּתַלְקוֹת הַרַה"ק הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִיע"א לְגַנְזֵי מְרוּמִים, הַתְּמַנָּה הַרַה"ק רַבִּי דָב בְּעַר מְמַעֲזְרִיטֵשׁ זִיע"א לְמִמְלֵא מְקוֹמוֹ, וְהִנְהִיג אֶת עַדַת הַחֲסִידִים בְּרַמָּה. תוֹךְ מִסְפֵּר שָׁנִים הַתְּפָרֶסֶם וְיִצָּא טִיבוֹ בְּעוֹלָם, תְּלַמִּידִים וְחֲסִידִים הַתְּלַפִּיהֶם נִמְשְׁכוּ אַחֲרָיו.

בְּעִנְיָ הַרַה"ק רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף מִפּוֹלְנָאָה זִיע"א, בַּעַל תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, הִיָּה הַדְּבָר

מלוה מלכה

בְּשִׁחֻזָּר הבעל שם טוב מהטבילה, נגש מִיָּד למקום האֲלֻגְטִיּוֹת, לַפֶּת בִּידָיו אֶת הַתְּפוּרָה שֶׁבָּהּ, וּמִיָּד נִרְתַּע וְהֵבִיט לְצַדִּידִים כְּאִלוּ מְחַפֵּשׁ דָּבָר מָה. שׁוּב תִּפְסַס בְּאוֹתָהּ אֲלֻגְטִיּוֹת, וּמִיָּד קָרָא וְשָׂאֵל, "מִי הוּא הַמַּתְחַבֵּא בַחֲדָר".

"בְּצִאתִי" מִמַּחְבּוּאֵי בְּהַכְנֵעָה רַבָּה, הַמְשִׁיב רַבִּי דָב בְּעַר, הַתְּחַנְנֵנִי לִפְנֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב שֵׁיֶסְלַח לִי, וּפְנִיתִי לְצֵאת מֵהַחֲדָר. "עֵתָה כְּבָר אֵי אֶפְשֶׁר לְצֵאת", הִגִּיב הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, "הַחֲדָר מְכֻשֶׁר וּמְתוּקוֹ, וְאֵין לִפְתּוֹחַ שׁוּב אֶת הַדֶּלֶת. אַךְ אֲמַר לִי, הַטְּבִלְתָּ כְּבָר בַּמַּקְוֵה".

מִשְׁהֵטִיב בַּחֲיוּב, לַחֵשׁ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב בְּאַזְנוֹי כְּוָנָה מְסִימָת, בָּהּ עָלְיוֹ לְתַקֵּעַ מַחְשְׁבָתוֹ, "צוּנִי לְאַחֲזֵ בְּאוֹתָהּ אֲלֻגְטִיּוֹת, יַחְדָּיו הַתְּעַלִּינוּ בְּהִיכְלוֹת, וְיוֹתֵר אֵינְנִי רְשָׁאֵי לְגִלוֹת", סִיִּם רַבִּי דָב בְּעַר דְּבָרָיו.

הַסְּתַפְקֵם רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף בְּתִשׁוּבָה זֹה, וְשׁוּב לֹא הוֹסִיף לְהִרְהֵר בְּכָף. יִצְאוּ הַשְּׁנָיִם מֵהַחֲדָר וּפְנּוּ לְשִׁלְחוֹ הָעֲרוּף, יִשְׁבוּ בְּצוּתָא בְּרֹאשׁ הַשְּׁלָחוֹ, תַלְמִידֵי הַמַּגִּיד מִימִינָם וּמִשְׁמָאלָם, וְהִרְהֵק **בַּעַל הַתְּנַיָּא** זֵיע"א צְעִיר הַתַּלְמִידִים, בְּקִצָּה הַשְּׁלָחוֹ לְנִגְדָם.

בְּאַמְצַע הַסְּעוּדָה הַבְּחִין הַתּוֹלְדוֹת בְּשָׁנוֹי שְׁחָל בְּסֻדָּר הַיְשִׁיבָה, וְשָׂאֵל אֶת רַבִּי דָב בְּעַר הַיּוֹשֵׁב לְצַדוֹ, "מַדּוּעַ קָם הַלִּיטּוּאָק", הוּא בַּעַל הַתְּנַיָּא, "וּפְנֵה אֶת מְקוֹמוֹ לִיהוּדֵי צְהַב זְקוֹ". "הָאֵם אֵינְנוּ מְכָר לְכֶם", הַתְּפִלָּא רַבִּי דָב בְּעַר, "הֲלֹא הוּא רַבְּנוּ הָאֲרִיז"ל, שְׁבָא בְּכָל עַת שְׁמוֹרְנוּ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב דְּרַשׁ מִדְּבָרֵי תוֹרָתוֹ לְפָנֵינוּ".

בְּעִינֵי הַתּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, הִיָּה זֶה אוֹת נוֹסֵף לְמַעֲלָתוֹ שֶׁל רַבִּי דָב בְּעַר, וְגַם נוֹכַח בְּגִדְלַת בַּעַל הַתְּנַיָּא, שֶׁעַל מְקוֹמוֹ יָשַׁב הָאֲר"י הַקְּדוֹשׁ. (מַגְדַּל עוֹז)

לְכַבּוֹד הָאוֹרַח הַחֲשׁוּב, בְּנֵרוֹת דּוֹלָקִים יִצְאוּ לְקִרְאָתוֹ, וּפְגַע טוֹרָא בְּטוֹרָא בְּאַהֲבָה רַבָּה.

צְעִדוּ הַשְּׁנָיִם לְחֲדָר שֶׁל הַמַּגִּיד, וְהַסְּתַגְרוּ לְשִׁיחָתָם. הַתַּלְמִידִים הִטּוּ אֲזָנָם לְקַלֵּט מִן הַחֲרָכִים שֶׁמִּיָּד מֵהַמְּשִׁיחַ הַצַּדִּיקִים, וְשָׁמְעוּ אֶת הַתּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף שׁוֹאֵל אֶת מְאָרְחוֹ מֵהַיְתָרוֹנוֹ עָלָיו, וּמֵהַ קָבַל מֵהַבַּעַל שֵׁם טוֹב יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, בְּרִי לוֹ שְׁבִידֵי רַבִּי דָב בְּעַר סוּדוֹת נְעֻלָּמִים, וְהוּא מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שְׁלֹא יַעֲלִימָם מִפְּנֵיו.

"הָאֵם נִתְתָּם לְבַכְּם לְכָל דְּרָכֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב", שָׂאֵל רַבִּי דָב בְּעַר, "כְּמַדְמִנִּי שְׁמָאוּמָה לֹא נְעֻלָּם מֵעֵינַי", הַשִּׁיב רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף.

"הִידְעַתְּהֶם לְמָה שֶׁמָּשׂוּ שְׁתֵּי הָאֲלֻגְטִיּוֹת הַתּוֹלְדוֹת בַּחֲדָר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, וּמַדּוּעַ הָאֲחַת תְּפוּרָה בְּשְׁתֵּי קְצוֹתֶיהָ", נוֹכַח רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף כִּי אֵכֵן לֹא שֵׁת לְבוֹ לְזֵאת, וְשָׂאֵל אֶת רַבִּי דָב בְּעַר לְפֶשֶׁר הַדְּבָר.

סִפּוֹר לוֹ רַבִּי דָב בְּעַר כִּי חֲשָׁקָה נִפְשׁוֹ לְדַעַת מֵהוּ אוֹתוֹן אֲלֻגְטִיּוֹת, חָשַׁב מֵתִי בְּמִשְׁוֹר הַיּוֹם מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, עַד שֶׁעָלָה בְּדַעְתוֹ לְשִׁיבֵר זֵאת לְאוֹתוֹ הַשְּׁעוֹת שֶׁבָּהֶן הוּא מְסַתֵּגֵר בַּחֲדָרוֹ.

מַדִּי שְׁבוּעַ אַחַר הַטְּבִילָה בְּעָרֵב שַׁבַּת קִדְשׁ עַד קְבֻלַּת שַׁבַּת, הִיָּה הַחֲדָר סִגּוֹר וּמְסֻגָּר, וְגַם הַחֲלוּנוֹת מְכֻסִּים מִבְּלִתֵּי יְכַלֵּת לְהֵבִיט לְמַעֲשָׂיו.

הַחֲלִיט רַבִּי דָב בְּעַר לְהַתְּנַגֵּב לְחֲדָר קִדְשׁ כְּנִיסַת הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, הַמְתִּין לְרַגַע בּוֹ סִיִּם מְשֻׁרָת לְנִקּוֹת הַחֲדָר לְכַבּוֹד שַׁבַּת, מִשְׁפָּנָה לְסַלֵּק אֶת הָאֲשֵׁפָה אֶל מַחוּץ לְבֵית, נִכְנַס לְחֲדָר, וְהַמְשֻׁרָת שְׁלֹא יִדַע מְכַנִּיסָתוֹ, סִגַּר הַדֶּלֶת בַּעֲדוֹ מִבְּחוּץ.

מילין וקירין והיודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדא שליט"א

מִי־הַתָּא

חֲזַרְתָּא

חֲזַרְתָּא דְאִוְרֵי־יִתָּא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

עולמך תראה בחייך - חיי העולם הבא בעולם הזה

להבין היטב מהו ההבדל.

בן העולם הבא - בעודו חי בעולם הזה

בביאור החילוק ביניהם יש לבאר כי אכן 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא', כלומר, לאחר מלוי ימיהם ושנותיהם יזכו כל ישראל לחלק בעולם הבא. אולם כשפועל במעשיו הטובים בדברים שנאמר בהם 'בן העולם הבא', שהם 'שייף עייל שייף נפיק וגריס באורייתא, תדירא', נעשה 'בן העולם הבא' אף בעודו חי בעולם הזה, שגם בחיי חיותו עלי אדמות מרגיש 'חיי העולם הבא'. וכמו שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות יז.) בעת שנפטרו מבית רבי אמי ויש האומרים מבית רבי חנינא, 'עולמך תראה בחייך', ופירשו רבותינו ע"ה כי ברכוהו שגם בעודו בעולם הזה יראה ויחוש חיי עולם הבא, כדברי קדוש מדבר **רבינו בעל נועם אלימלך ע"ה** (בראשית ד"ה בראשית): וזה פירוש הגמרא 'עולמך תראה בחייך', פירוש שעל ידי זה שכל מעשיו ותנועותיו שעושה הכל בקדושה ובטהרה ודביקות ושמחה ובאהבה וביראה מזה יגיע לו תענוג עולם העליון בזה העולם.

להרגיש טעם עולם הבא ניתן רק ע"י שמנתק הנאתו בעולם הזה

וכדי שיוכל להרגיש טעם עולם הבא בזה העולם, נצרך להכשיר נפשו באמצעות מעשיו, כי הלא 'העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה' (ברכות

למען ייטב לך והארכת ימים (כב ז). דרשו בגמרא (קידושין לט:): **למען ייטב לך** לעולם שכולו טוב **ולמען יאריכון ימך** לעולם שכולו ארוך. והאריך במדרש תנחומא להטעימנו מעט מגודל השכר שבעולם הבא, ואלו דברי התנחומא (ויקרא ח): רוחות הצדיקים והחסידים ובעלי תשובה שעומדין לפניו במעלה גדולה והוא החיים שאין עמה מוות והטובה שאין עמה רעה, הוא שכתוב בתורה **למען ייטב לך** לעולם, ומפי השמועה למדנו **למען ייטב** לעולם שכולו טוב, **והארכת ימים** לעולם שכלו ארוך. ושכר הצדיקים הוא שיזכו ויחיו לטובה, אשרי האיש שזכה לטובה ולעונג, המקום יזכנו להתענג בה עם הצדיקים, וכבר הודיעונו חכמים הראשונים שטובות חיי העולם הבא אין כח באדם לדורשה ולאומרה ואין יודע גודלה ויופיה ועוצמה כי אין לה ערך ולא דמיון ודמות.

ביאור דברי חז"ל 'איזהו בן העולם הבא' ומה נוסף בו על כל ישראל

אולם צריך לדעת כי גם בעולם הזה ישנה אפשרות לחיות חיי נשמות ולהנות ולהתענג כמו בעולם הבא. הכיצד. הנה בגמרא אמרו (סנהדרין פח): 'שלחו מתם, איזהו בן העולם הבא, ענותן ושפל ברך, שייף עייל שייף ונפיק, וגריס באורייתא תדירא, ולא מחזיק טיבותא לנפשיה'. יש להבין דברי חכמים מהו 'בן העולם הבא', הלא אמרו (ש.צ. 5). 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא'. מוכרחים אפוא לומר כי יש הבדל מהותי בין משמעות 'בן העולם הבא' למשמעות 'חלק לעולם הבא', אם כן עלינו

המשך בעמוד הבא

ותענוג רוחני שבכל דבר, עכ"ל.

ע"י המחשבה בסובב כל עלמין נהנים מזיו השכינה כבעולם הבא

נמצא כי ככל שהאדם מתקרב יותר לבורא עולם, הרי שמשיל מעצמו חשבונות עולם הזה והבליו, זוהי בחינת 'עולם הבא', וכמו שהמשיך המגיד בהמשך דבריו לבאר דברי הגמרא 'העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה וכו' אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה', ופירש, כי ע"י 'עטרותיהם בראשיהם' באים ל'נהנים מזיו השכינה', דהיינו, כשחושבים ומתבוננים ב'ראשם' ובמחשבתם בבורא יתברך שהוא 'סובב כל עלמין' כעטרה, וכאמור בדברי המגיד הקדוש, שמבינים בעומק לבם שהכל רק חיותו יתברך, ע"י שמקשרים מחשבתם בתורה ותפילה בדחילו ורחימו. זוכים ומגיעים ל'נהנים מזיו השכינה', שמתענדים מהתענוג הרוחני שהוא חיות הבורא הנמצא בכל מקום בעולם.

ועל זאת הדביקות נאמר מפי עליון (לעיל ד ד) 'ותאם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' כדברי הרה"ק בעל נועם אלימלך ע"ה (שם) 'על ידי הדביקות שתדבקו עצמכם בהבורא ברוך הוא, יהיה לכם חיים נצחיים גם היום בעולם הזה'.

שם), וכיצד יתכן שבעודו בעולם הזה יריגש עולם הבא שהוא הפכו של עולם הזה. אמנם כאשר מכין עצמו ואינו נהנה בעולם הזה שעוסק בתורה תמיד מתוך שפלות - שייף עייל שייף נפיק, הוא שיכול להיות בן העולם הבא גם בעודו חי בעולם הזה.

כשמדבק עצמו בקב"ה אינו יכול להעלות על יביו דברי העוה"ז

ניתן להבין זאת ביתר עומק בדבריו של המגיד הגדול רבי דוב בער ממעזריטש ע"ה (מגיד דבריו ליעקב אות ע"ר), נביאו בלשונו - לשון חכמים המרפא: כשהאדם לומד או מתפלל בדחילו ורחימו ומדבק ומקשר מחשבתו בבורא יתברך שמו ומחשב ש'מלא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו ג), ולית אתר פנוי מיניה' (תקו"ז תקון ג"ז צא:), והכל מלא מחיות הבורא ברוך הוא, נמצא כל מה שרואה הוא רואה רק חיות הבורא ב"ה הנמשך בו וכו'. ונמצא כשהאדם לומד או מתפלל בדחילו ורחימו בודאי הוא רזיז ונוכר בזה מאוד, מחמת שהוא מקושר מאוד במחשבתו בהבורא ברוך הוא אינו רואה ואינו שומע כי אם חיות הבורא ברוך הוא בכל דבר, כי הכל ממנו יתברך שמו רק שהוא מלובש בכלים מכלים שונים כביכול, ואיך אפשר שיבוא על מחשבתו שום פנייה לתאוות העולם כשאינו רואה לפניו רק חיות הבורא

מילתא דפליאה

טעם דרשת הבר מצוה

לא תראה את שור אחיך וגו' השב תשיבם לאחיך. ואם לא קרוב אחיך אליך וגו' והיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו (כב א-ב).

מנהג ישראל תורה הוא שנער הבר מצוה דורש לפני המסובין בדברי תורה*, ואפשר לתת טעם למנהג זה, שקודם לידתו של תינוק מלמדים אותו את כל התורה כולה, וכיון שהוא יוצא לאוויר העולם משכיחים ממנו את כל לימודו, ועכשיו כשהוא נכנס בעול תורה ומצוות הוא דורש בדברי תורה כדי לזכות שיזכירו לו כל מה שנשכח ממנו, וכמו שמצינו בענין השבת אבידה שבעל אבידה מחזר אחר אבידתו כמו שכתוב עד דרוש אחיך אותו, כך גם כל יהודי שנאבדה ממנו תורתו בעת לידתו יכול בשעת כניסתו לעול מצוות לדרוש את אבידתו. ולכן המנהג שדורש חתן הבר מצוה כדי להזכירו כי זה עתה נכנס בעול מצוות ויכול לשוב לכוחות הקדושים שהיו לו קודם ביאתו לעולם².

א. בים של שלמה (ב"ק פ"ו סי' לו) כתב שכיון שלפעמים אין הסעודה בזמנה וגם לא הביא עדיין הנער ב' שערות ואינו מחויב במצוות, לכן ראוי לחנך הנער לדרוש בדברי תורה ועל ידי כך תיחשב הסעודה לסעודת מצוה.

ב. כן הוא במרא (נדה ל): למה הולך דומה במעי אמו וכו', ומלמדין אותו כל התורה כולה וכו', ויין שבא לאויר העולם מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה שאמר (בראשית ד ז) 'לפתח חטאת רובך'.

ג. ובעולות אפרים (ח"ג עמוד כב מאמר תצא) כתב שביום הבר מצוה נכנס יצר טוב בליבו של אדם ולפיכך הוא דורש בדברי תורה ברבים כדי להכניע בכוח זה את היצר הרע.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

זה אינה מגיעה לתיקונה עד שתשוב ותתגלגל בעולם הזה ותשלים קיום תרי"ג מצוות, ולפי זה מבואר היטב שאין נוטלים שכר המצוות בעולם הזה כל זמן שלא השלמנו לקיים כל תרי"ג מצוות.

ג. השכר השלם בעולם הנשמות

יש שפירשו שאין העולם הזה מסוגל לקבל את השכר הגדול והנפלא המובטח לנו בעבור המצוות, ואין באפשרות לקבל השכר הגדול כי אם בעולם הבא. וביותר יובן שהרי עיקר שכרם של מצוות הוא לנשמה הקדושה הזוכה להתענג על ה' ולהינות מזיו השכינה, ובעולם הזה הגשמי אין מציאות להתענג בתענוגים רוחניים, ואין כלי המעשה הגשמיים יכולים לקבל ולהשיג שכר רוחני וזן, ולפיכך אי אפשר שיהיה שכר המצוות כי אם לעולם הבא שכולו רוחני.

ד. שכר המצוות הוא מחסד ה' אתנו ולא מחובה ועוד יש לומר שהטעם שאין זוכים לשכר המצוות בעולם הזה, כי לעולם אין אנו ראויים לקבל כלל שכר על המצוות, כי לא היינו זוכים לקיים שום מצוה אם לא בעזר ה' המסייע בידנו לקיים מצוותיו, ועל דרך שכתוב (איוב מא ג) 'מי הקדימני ואשלם', ואין זוכים לקבל שכר המצוות בדין אלא בחסד כי רק בחסדיו זכינו לקיים מצוותיו, ובמתנה שמקבלים בחסד אין שייך מצות התורה של **ביומו תתן שכרו**.

ולפי זה יש לומר שאם האדם מזדרז לקיים המצוה הרי הוא ראוי ליטול שכרו גם בעולם הזה, כי מכיון שהזדרז קודם שבא לכלל חיוב הרי הוא כמי שהקדים להקב"ה, ואין שייך לומר עליו 'מי הקדימני ואשלם', והשכר שהוא מקבל המצוות בדין הוא נוטלו, וראוי הוא ליטול שכרו גם בעולם הזה.

ה. העולם השכר כדי לתת מקום לבחירת האדם ואפשר להוסיף ולבאר בטעם שאין מקבלים

מדוע הקב"ה אינו נותן שכר בעולם הזה

בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ (כד טו). מיסודות האמונה להאמין שהקב"ה משלם שכר טוב לאוהביו ולשומרי מצוותיו^ד, אבל לא האריכה התורה לבאר מהו השכר האמור ובאיזה אופן יהיה, ולא נזכר ענין שכר המצוות בתורה כי אם בדרך כלל, שכרם של המצוות שמור הוא לעולם הבא ואין מקבלים ממנו בעולם הזה, ולכאורה קשה, הרי הקב"ה מקיים בעצמו מצוות התורה, ונצטוינו **ביומו תתן שכרו**, ומדוע מתעכב הקב"ה מלפרוע שכרנו עד לעתיד לבוא. נאמרו בזה כמה הסברים.

א. בעוה"ז לא ניתן להשלים רצון האדם במצוות שהזמן גרמן וכדו'

תירץ בתורת משה להחתם סופר (פנחס נא:): שבעולם הזה אי אפשר להשלים המצוה כפי רצון האדם, ולעולם יש מניעות המפריעות לאדם להשלים חפצו בעבודת ה', וכגון מצוות שהזמן גרמן והאדם משתוקק מאוד לקיימן, ומכל מקום כשחולף הזמן מוכרח הוא להיבטל מהמצוה ולהמתין בציפיה לפעם אחרת שיזכה לקיימה, נמצא שבעולם הזה אין האדם זוכה לקיים המצוות בשלימות, ובכל עת הוא משתוקק להוסיף עוד בשלימות קיום המצוה, והרי אין בעל הבית מחויב בתשלום שכר הפועל עד שישלים פעולתו, ולפיכך אין הקב"ה פורע שכר המצוות עד לעתיד לבוא.

ב. שלימות האדם הינה רק בקיום תרי"ג מצוות

עוד יש לומר שמצות תשלום שכר באותו היום אינה נוהגת אלא בשכיר, אבל פועל קבלן אין עוברים עליו ב'בל תלין' עד שישלים פעולתו, והנה קיום תרי"ג מצוות חשוב כפעולת קבלנות וכמו שמובא בספרי המקובלים שכל נשמה ישראל נצרכת לקיים כל תרי"ג מצוות, ובלעדי

ד. כמבואר בפירוש המשניות להרמב"ם (סנהדרין מ"א): והיסוד האחד עשר, שהוא יתעלה משלם גמול טוב למי שמקיים מצות התורה, ומעניש מי שעובר על אהרותיה.

ומה שאנו רואים הרבה צדיקים שיש בהם יראת שמים ואין דבריהם נשמעים, מכל מקום דבריהם נשמעים ועושים פירות בשמים, ועל דרך שכתוב (איוב כב כח) 'ותגזר אומר ויקם לך', וכמו שאמרו חז"ל (מו"ק טז:) שהקב"ה גוזר גזירה והצדיק מבטלה.

ואחר שנשמעים דברי הצדיק בשמים כוחם יפה לשוב ולעורר את בני ישראל בבוא הזמן הראוי לכך, כעין כח הבת קול היוצאת בכל יום להשיב בני ישראל בתשובה והיא הגורמת הרהורי תשובה בלב כל יהודי. כמו שפירש בברי צדיק (מטות אות ה, מסעי אות יב) את הפסוק (קהלת יב יג) 'סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא', שדבריו של ירא ה' נשמעים הם בסופו של דבר, וגם אם מתחילה נראה שאין דבריו נכנסים בלב השומעים מכל מקום 'סוף דבר הכל נשמע', כי מכיון שהיטה השומע אוזונו לשמוע הדברים, הגם שאינם נכנסים עתה בליבו על כל פנים יש כבר תקוה שיבוא זמן שיתקבלו בליבו, ועל דרך הכתוב (משלי ח לד) 'אשרי אדם שומע לי לשמור מזוזות פתחי', שעל כל פנים הוא עומד מוכן לכנוס בעת שיפתחו לו הפתח.

דיבורי הצדיקים כגחלי אש

וכן יש לפרש דברי המשנה (אבות פ"ב מ"י) 'וכל דבריהם כגחלי אש', כמו גחלת אפילו נדמה שכבתה בכל זאת מתעוררים אחר כך מהגחלת ניצוצי אש, כך גם דברי הצדיקים הקדושים אף שעתה נראה שאין שום תועלת מהדיבורים, אבל לאחר זמן יתעוררו דבריהם הקדושים ויעשו פרי למעלה ושורש למטה, להשריש בלבבות ישראל שורשי טהרה וקדושה, כי באמת בלבבות בני ישראל יש אוצר גנוז של יראת שמים, וכשמגיע עת רצון מן השמים נפתחים הלבבות ומתעוררים לעבודת ה'.

והשומע לקול תוכחת חכמים זוכה להשיג התעוררות תשובה גם מכוה הבת קול היוצאת בכל יום, ואף שאין אותה בת קול נשמעת באזני בשר מכל מקום היא מחדירה רוח טהרה והרהור תשובה בלב האדם, וזהו שכתוב (שמות טו כו) 'והיה אם שמוע תשמע', אם 'שמוע' לקול תוכחת החכמים 'תשמע' באוזן הלב את קול הבת קול המכריזה 'שוכו בנים שובבים'.

שכר המצוות בעולם הזה, שהקב"ה ברא עולמו בדרך הסתר ונתן לפני האדם את הבחירה אם להיטיב מעשיו או לא, ואם יזכה האדם למתן שכר על מצותיו בעודו בעולם הזה, אם כן ימנעו בני אדם מן החטא כדי שלא להפסיד מתן שכרן, ונמצא שאין הבחירה מתקיימת כהלכתה, ולכן הגביר ה' את ההסתור בעולם, וגנז את מתן שכר המצוות לעתיד לבוא, ועל ידי כן תהיה עבודת הבחירה לפני כל אדם לבחור בטוב ולסור מן הרע.

ו. העולם השכר כדי שתהיה העבודה לשם שמים
ועוד, כי עיקר העבודה הרצויה לפניו היא שיעבדו אותו בכוונה תמה ונקיה שלא על מנת לקבל פרס, וכדי שלא ישים האדם לנגד עיניו את השכר הצפון למקיימי המצוות, על כן העלימה התורה ולא הזכירה את ענין השכר כי אם בדרך כלל.

הציבור זוכה לשכר גם בעולם הזה

אמנם למרות שאין מתן שכרם של מצוות אלא בעולם הבא, מכל מקום כתב **המהרש"א** (קידושין לט: ד"ה שכר) שעל זכות הרבים נוטלים שכר בעולם הזה, דאם לא כן יקשה כיצד יתקיימו כל ברכות התורה שהובטחנו בהם על שמירת המצוות, והם כולם מדברים בשכר המצוות בעולם הזה, אלא הפירוש הוא כנ"ל שמרובים העושים את המצוות נוטלים שכרם בעולם, ואילו יחיד המקיים את המצוות נוטל שכרו לעולם הבא.

דברי הצדיק עושים פירות בכל העולמות

דברי הצדיק אינם שבים ריקם

ובער הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו (כא כא). אמרו חז"ל בגמרא (ברכות ו:) כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים. וכן נרמז בלשון הפסוק **ובער הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו**, כפי מה שזוכה הצדיק לבער הרע מקרבו ולהיות נקי מנגיעות עצמיות, כך יהיו כל ישראל נשמעים לדברים ויבואו למדת היראה.

מילין יקריין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

תמיד בליבו, וכל עסקיו יהיו בעניני העולם הבא, השלם והאמיתי, ויהפוך גם את החומר לצורה, והיצר הרע שבחלל השמאל יתהפך גם הוא להיות טוב.

אברהם אבינו הטה שני יצרי לטובה

ודבר זה מצינו מפורש אצל אברהם אבינו שזכה להפוך את שני חדרי הלב לטובה, כמו שכתוב (נחמיה ט ח) 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך', ופירש האלשיך הקדוש (שמות יב ט) שלפיכך לא נאמר 'לבו נאמן' אלא 'לבבו נאמן', שזה כולל את שתי הלבבות, היצר טוב וגם היצר הרע, ושניהם חשובים כאחד לטובה, וגם החלל השמאלי נתהפך אצלו לטוב.

המצוות מלוות את האדם

תרי"ג מצוות מלוות את האדם וסובבות אותו בקדושה בכל תהלוכותיו

כִּי יִקְרָא קֵן צְפוּר לְפָנֶיךָ בְּדָרֶךְ (כב ו). מצוות התורה מתלווים ומתחברים עם האדם בכל דרכיו כמו שכתוב (משלי א ט) 'כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרורותיך', וכדרשת רבותינו ז"ל במדרש (דב"ר ו ג): מהו 'כי לויית חן', אמר רבי פנחס בר חמא לכל מקום שתלך המצוות מלוות אותך וכו', אמר הקב"ה אפילו לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדרך המצוות מלוות אותך, מנין שנאמר **כי יקרא קן צפור לפניך**.

ענינו של הליווי האמור שבכל מקום המצוות מלוות אותו הוא כפי הידוע כי האדם נברא בשתי יצירות, יצירה בגוף ויצירה בנשמה, ואיברי וגידי הגוף מכוונים כנגד חלקי הנשמה, ומאחר שהם חיותו של האדם לפיכך הם מתלווים ומתחברים עם האדם בכל דרכיו, כי בכח המצוות לחבר את הגוף אל הנשמה. וזה הנאמר 'כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרורותיך', כפי שכתב בשפת אמת (כי תצא תרמ"ה ד"ה במדרש): 'לויית חן

מילוי תשוקת הלב

בתורה ומצוות

טהרת הלב בכוח עסק התורה

לא יְהִיֶּה לְךָ בְּכִסֶּ֫ף אָבֶן וְאָבֶן גְּדוּלָה וְקִטְנָה. לא יְהִיֶּה לְךָ בְּבִיתְךָ אִיפָה וְאִיפָה גְּדוּלָה וְקִטְנָה. אָבֶן שְׁלֵמָה וְצָדֵק יְהִיֶּה לְךָ וְגו' (כה יג-טו). שני חללים מצויים בליבו של אדם, חלל ימני שהוא מקומו של היצר הרע, ועבודת האדם היא לפנות מליבו את היצר הרע. העצה לכך היא על ידי עסק התורה ושמירת מצוותיה, שכפי מה שממלא את ליבו בדברי תורה כך מתרוקן הלב מן הרע. וכך ביאר בקדשו הרה"ק הדברי חיים מצאנז ע"ה את הפסוק לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה, כי התורה קרויה אבן וכן היצר הרע קרוי אבן, ואי אפשר לשתיים להתקיים במקום אחד, ואינו במציאות שיהיה לך את שתי האבנים כאחד, ולכן העצה היא למלא את הלב בתורה הקרויה אבן, ועל ידי כן יגרש ממנו את אבן היצר הרע.

התרחקות מהנאות העולם הזה

ולא רק מן החטאים יש להתרחק, אלא גם מהנאות העולם ותאוותיו יש להיזהר שלא ימלאו את הלב, כמו שממשיך הפסוק אבן ואבן גדולה וקטנה, רמז לעולם הבא שהוא העיקר, וקטנה רמז לעולם הזה הקטן והטפל, ואי אפשר שיתקיימו שניהם בלב כמאמר חובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג) 'כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא', ואפילו שהוא יודע שהעולם הבא הוא הגדול והעולם הזה הוא הקטן, גם כן אי אפשר לקיים שניהם כאחד. ועל זה ציוותה התורה שלא יהיו שניהם כאחד בכיס האדם, אלא אבן שלמה וצדק יהיה לך, שרק אבן אחת תהיה

שיעבור לכל הפחות על אחת ממצוות התורה, ואם היו מעט מצוות היה בניקל יותר להישמר מלעבור עליהן. אלא פירוש הענין הוא שהרבה הקב"ה את מצוות התורה ופיזר אותם בכל שטחי העולם הגשמי, ומתוך כך בכל אשר יפנה האדם יהיו מצוות ה' נקרים לפניו, ויהיה בידו לעבוד את ה' ולקדש את שמו בכל חלקי החיים.

על האדם לעשות המעשה קרוב ככל הניתן למחשבתו

מוצא שפתיך תשמור ועשית נדרתך וגו' אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ (כג ד.)

יש להבין, מה בא לומר בתוספת שאמר **כאשר דיברת**, הרי אלו הם דבריו מקודם **מוצא שפתיך תשמור**. אלא לומר לך, אמנם נכון הדבר שכמעט ולא ניתן לעשות המעשה כפי המחשבה, אך לכל הפחות תעשה קרוב לזה **ועשית אשר דיברת**, שאומר הקב"ה לאדם, אתה עשה כאשר דיברת כפי הכח והיכולת שלך, ושאר הכוונות שרוצה הינך לכוון ולעשות ואין ביכולתך לעשות, הקב"ה משלים לך כאילו עשית.

וכך כתב **בתפארת שלמה** (שבועות ד"ה זכור את, ועוד), דהנה מדרכי העולם כי בשעת הנדר שהאדם נודר מחמת איזה סיבה, הוא עושה בחשק נמרץ, אך אחר כך נתקרר החשק להיותו מקיים באותה הבחינה שהיה בה בשעת הנדר, לזאת אמר הכתוב **ועשית כאשר נדרת** באותו בחינה ממש.

ובזה מבואר הנראה ככפילות, שהתורה אומרת לאדם **מוצא שפתיך תשמור**, זכור את החשק והרצון שהיו לך בשעת הנדר, וכך תקיים **ועשית כאשר נדרת**, וגם בשעת המעשה תעשהו קרוב עד כמה שאפשר לאותו החשק שהיה לך בתחילה.

הם לראשך' כו', כי עיקר ציור האדם ברמ"ח אברים וגידים הוא רק רמז ודמיון לנשמת האדם הכלולה מתרי"ג מצות עשה ולא תעשה, ועל ידי המצוות במעשה יכולין להמשיך הארת הנשמה באיברי הגוף, ואז חל עליו הצורה המיוחדת לאדם.

וכיון שהקב"ה בעצמו מקיים את מצוות התורה, נמצא שבעצם קיום המצוות הנמצאים איתנו בכל מקום ומלות אותנו בכל מעשינו ודיבורנו אנו הולכים בדרכי ה', ובכך מקדש את רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו בקיום תרי"ג מצוות. ולא זו בלבד אלא כשמקיים המצוות זוכה שנחלקים בו אותיות ה' יתברך ומלות אותו בכל תהלוכותיו ומעשיו, כידוע שאותיות 'מצוה' רומזים לשם הוי"ה, וכל מצוה חוקקת שם הוי"ה על האיבר המיוחד כנגדה, וממילא 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך' (תהלים לה י').

חסד גדול עשה עמנו ה' שזיכה אותנו לקיים מצוות בכל דרכינו ומעשינו

יהודי עובד ה' התלונן לפני **רבנו הקדוש רבי מנחם מנדל מקוצק ע"ה**, על שנבצר ממנו לעסוק בתורה ועבודת ה' כפי הרגלו מחמת טרדותיו בעול הפרנסה ובצער גידול בנים. השיב לו רבינו שהתורה ומצוותיה מקיפות את האדם בכל אשר יפנה, ואדרבה חסד גדול עשה עמנו ה' יתברך שבכל מעשינו יכולים אנו למצוא במה לעובדו, וכשמקדש את עצמו ונוזהר לשמור מצוות התורה בחיי המעשה יזכה להמשיך את קדושת התורה גם בעולם הגשמי.

טעם ריבוי מצוות התורה

ובזה ביאר את דברי חז"ל (מכות כג.): רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, ולכאורה ריבוי המצוות אינו מוסיף זכויות לישראל אלא להיפך, כי מתוך שהמצוות מרובות מצוי יותר

יגא לאור עיי' מבין אור לישורין
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור
 מצד רש כותבם ממכון אור לישורין
 מיוצב ושימור: שוקי קוק

ביטול תורה

מאיר מהעיירה 'שקוד' שבמדינת זאמוט - ליטא. במכתב זה מודיעה הרבנית על מחלתו הקשה של בעלה, אלוף נעוריה, והיא מבקשת להודיע לבנה כי ראוי שישוב לביתו כדי לעזור ולסייע בפרנסת המשפחה.

בנה היה זה מי שלימים נודע כהגאון רבי יוסף פיימר זצ"ל, המכונה בפי כל בהערצה ובערצה: רבי יוסלה סלוצקער. באותם הימים ישב על התורה ועל העבודה בהיכלה של ישיבת וולוז'ין עד שתפס את מקומו כאחד המיוחד מבין תלמידי הישיבה. מתמיד עצום היה, שוקד על משנתו ומשים לילות כימים בעמל התורה. גם מוח מבריק היה לו, והכל ידעו שעדיי לגאון ולתפארת וכי עתיד הוא להתעלות ולצמוח לאילנא רברבא בכרם בית ישראל.

רבי חיים מוולוז'ין קורא במכתב את בקשת האמא האומללה וליבו נכמר. האמא מתארת לבנה את מצב המשפחה ברוכת הילדים ואת מחלתו הקשה של האבא שמונעת ממנו לצאת לעבודה כהרגלו ולהביא טרף לבניו. מחוסר ברירה, נאלצת האמא לבקש מהבן שיסגור את הגמרא בוולוז'ין ויחזור לבית בשקוד בכדי להצילם מחרפת רעב.

בהחלטה איתנה לוקח רבי חיים את המכתב ומטמין אותו עמוק במגירת שולחנו, והוא אינו אומר כלום לבחור על המכתב ששלחה לו אמו. לאחר מכן לוקח רבי חיים

כהרגלו מדי יום ביומו דפק הדוור על דלת ביתו של הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל והושיט לו ערמת מכתבים גדולה שהגיעה אליו מקרוב ומרחוק. רבא דעמיה ומדברנא דאומתיה היה רבי חיים וכתל תלפיות שהכל פונים אליו היו שואלים ודורשים מעמו אנשים רבים מכל קצוות תבל. חלק מהמכתבים עסקו בשאלות חמורות בדברי תורה והלכה, אם מרבנים שביקשו את הכרעתו במקרים דחופים שעלו על שולחנם, ואם מצורבים ולמדנים שביקשו לסלסל עמו בשקלא וטריא בעומק סוגיות הש"ס. חלק אחר מהמכתבים היו קשורים לענייני עסקנות הכלל והפרט, בקשות של עזרה ותמיכה וכיוצא בזה. וכמובן שבכלל זה, גם עניינה של ישיבת וולוז'ין הנודעה שרבי חיים עמד בראשה.

רבי חיים קיבל לידו את המכתבים הרבים ובמהירות רבה קרא בהם ומיין לפי עניינם. היו כאלה שהוצרכו למענה דחוף, והם הונחו קרוב אליו, והיו כאלה שרבי חיים הבין כי הם סובלים דיחוי ומקומם נקבע להם בשולי השולחן. בכשרונותיו העצומים לא הוצרך רבי חיים לעיין הרבה במכתבים והוא תפס את תוכנם במבט חטוף.

דווקא על מכתב אחד, קצר בתוכנו, התעכב רבי חיים הרבה. הוא קרא בו שוב ושוב ופניו התכרכמו מצער רב. היה זה מכתב בכתב ידה של מרת גליקא אשת רבי

האלמנה גערה בבנה נמרצות על חוסר האכפתיות ועל כך שלא זו בלבד שהוא אינו עושה כדבריה וחוזר לביתו, אין הוא אפילו מטריח את עצמו לענות על המכתבים. גם את המכתב הזה הטמין רבי חיים, ואצל הבחור המתמיד עולם כמנהגו נוהג.

המכתב ששינה את החלטתו של רבי חיים היה המכתב הבא בה האלמנה מנסה שוב לעורר את 'לב האבן' של בנה לבוא לעזרתה. היא מספרת לו במכתב שבעוד שהיא עסוקה באבלה הפרטי על פטירת בעלה ואבי ילדיה, התרגשה ובאה צרה נוראה על העיירה שקוד, וכל רחוב מגורי היהודים עלה בלהבות אש עצומות. השריפה הקשה כילתה את הבתים, ועתה, לא זו בלבד שאין לה ולילדיה קורת גג משל עצמם כדי להניח את ראשם, הנה גם אין מי שיכול לעזור ולסייע בידם, שהרי הכל טרודים בנזקי השריפה.

האלמנה מתוודה בפני בנה שהיא כבר הספיקה להתחרט על מכתביה הקודמים. היא השלימה עם כך שבנה יושב ולומד בהתמדה, ואף הצטערה על כך שביקשה לעקור אותו מספסלי הישיבה. אולם עתה, היא סבורה, שהגיעו מים עד נפש. מצויה היא ללא בית וללא מזון, אלמנה סוערה היא ואין איש המתייצב לעזרתה. באין מנוס, מבקשת האם מבנה שירחם עליה ויבוא לתמוך בה.

התכופף רבי חיים וחיטט בעומקה של מגירתו עד שמצא את כל מכתביה של האמא, ומשהיו כולם בידו שלח לקרוא לבחור יוסף

כמה שטרות של כסף, עוטף אותו במספר עטיפות מחשש עינא בישא, ושולח את המעטפה לביתה של מרת גליקא, כדי שיהיה לה לפרנסת הבית.

חולף חודש ואל שולחנו של רבי חיים הגיע מכתב נוסף בכתב ידה של האמא. הפעם היא מברשת כי מצבו של האבא מתדרדר מאוד, כך ששובו של בנה נחוץ כבר משתי סיבות: גם כדי שיבוא להפרד מאביו מולידו בטרם עלותו לישיבה של מעלה וגם כדי לסייע בידה להביא לחם צר ומים לחץ לעוללים המבקשים. גם בזו הפעם מכניס רבי חיים את המכתב אל מגירת שולחנו ואין הוא אומר ולא כלום לבחור הממשיך לשקוד על תלמודו כרגיל.

המכתב השלישי כבר הביא את הבשורה הקשה על פטירתו של האבא לאחר סבל רב. במכתב מבקשת האלמנה הבוכיה כי בנה יבוא לשבת עמה את ימי השבעה ולחלוק עימה את אבלה הקשה. רבי חיים קרא את השורות הנוגות, דמעות זלגו מעיניו, אך את ההחלטה הוא לא שינה. גם מכתב זה כקודמיו נגנז במגירת השולחן ואילו הבחור המתמיד לא שמע כלום על האבלות אשר עליו היה לנהוג.

לאחר ימי השבעה כבר השתנה סגנון הכתיבה של האמא. האלמנה הכאובה כעסה על התעלמות בנה מכל אותם המכתבים שהריצה אליו. היא לא יכלה לשאת את העובדה כי בנה לא בא להפרד מאביו בטרם פטירתו ואף לא בא לשבת עמה שבעה. הפעם כבר היה תוכן הדברים טעון יותר.

ולא זו בלבד אלא שנכון היה לשרוף את ביתכם ואף את כל בתי היהודים שבעיירה, ובלבד, שאתה הבחור המתמיד תפסיק מלימודיך! כמה הרס וחורבן עשה השטן בתחבולותיו וברצונו לעקרו מספר התורה! עד כדי כך היא יקרה תורתך כלפי שמיא, שאת כל זה הסכים השטן וסבר שראוי לעשות בכדי לגרום לך ביטול תורה.

והיו דורשי רשומות מציינים שסיפור נורא זה הוא אשר עומד מאחורי הדברים אותם כתב הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ ראש ישיבת כנסת בית יצחק בקמניץ ומחבר ספרי 'ברכת שמואל', לתלמידו הגאון רבי שלמה היימן, לימים ראש ישיבת תורה ודעת בניו יורק: "ידוע מה שאמר רבנו הגאון האמיתי החסיד רשכבה"ג קכ"ט רבנו חיים זצוקלה"ה מוולאזין, שבכוחו של היצר הרע להעלות עיר שלמה על מוקד השריפה, בשביל לבטל אחד מן המצוינים מן התורה".

על הפסוקים (דברים כב יג-יח): 'כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנָאָהּ. וְשֵׁם לָהּ עֲלִילַת דְּבָרִים וְהוּצָא עָלֶיהָ שֵׁם רָע... וְלָקְחוּ זָקָנֵי הָעִיר הַהוּא אֶת הָאִישׁ וַיִּסְרוּ אֹתוֹ, מִפְּרֵשׁ רַבִּינוּ הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ שִׁישׁ כֵּאֵן תּוֹכַחַת מוֹסֵר עַל אוֹתָם הָאֲנָשִׁים הַמֵּתַבְטְלִים מִלְּמִוּד הַתּוֹרָה בַּעֲלִילוֹת דְּבָרִים וּבִתּוֹאֲנוֹת שׂוֹא, שְׁעֵתִיד הַקֶּב"ה לַתּוֹבָע עֲלֻבוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה, וְלִהְלַקוֹתָם בִּיסוּרִים, כְּמוֹ שֶׁשֶׁנִּינוּ (בְּרֻכּוֹת ה.): אִמֵּר רַבָּא וְאִיתִימָא רַב חֲסָדָא: אִם רֹאֵה אָדָם שִׁיסוּרִין בְּאֵין עֵלְיוֹ - יִפְשַׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, שְׁנֵאמֵר נְחַפְשָׁה

שייכנס לחדרו. בפנים חתומות הושיט רבי חיים לתלמידו את ערמת המכתבים והורה לו לקרוא בהם לפי סדר כתיבתם.

כבר במכתב הראשון החלו עיניו של הבחור יוסף פיימר לזלוג דמעות חמות, ובכיו הלך והתגבר ככל שקרא במכתבים ולמד על צערה ויגונה של אמו האומללה, על התאלמנותה הקשה ועל שריפת ביתה. יודע היה הבחור את ההלכה והוא ביקש לנהוג תיכף את דין שמועה רחוקה. הוא חלץ את נעליו והתיישב על הרצפה גועה בבכי תמרורים, עליו, על אביו ועל אמו, ועל אחיו...

לאחר שנרגע מעט מבכיו הסוער פתח הבחור ושאל את רבו הגדול שיושב היה מולו ומשתתף בצערו: ילמדנו רבינו את אשר אירע כאן. הנה מה שהעלמתם ממני את המכתבים הראשונים, מבין אנכי כי סברתם בזה הייתה שלא אנטוש את היכל הישיבה ואוכל להמשיך ללמוד כראוי, שהרי אין התורה מתקיימת אלא במי שעושה עצמו אכזרי על בני ביתו. אולם, אם כך היא דעתכם, מדוע את המכתב האחרון הראיתם לי יחד עם קודמיו? מה נשתנה המכתב האחרון שבעטיו החלטתם לגלות ולהביא לי את כל המכתבים.

נעמד רבי חיים ואמר לו בפנים רחימאיות ואוהבות: דע לך בני כי זאת אשר רציתי שתדע עד כמה נחשבת תורתך בשמי מרומים עד שכדאי היה לו לשטן המשחית להחלות את אביך ולהשבית את מסחרו, להמיתו ולהותיר את אמך אלמנה ואת אחיך יתומים,

דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה". פשפש ולא מצא - יתלה בבטול תורה, שנאמר 'אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו'.

והוסיף רבינו האור החיים הקדוש והביא את קושיית האחרונים בדברי הגמרא: הלא ביטול תורה עוון גדול הוא, ומה שייך לומר שאותו אדם שייסורים באים עליו פשפש ולא מצא את עוון זה, עד שצריכים להודיעו כי זו סיבת היסורים.

ותירץ רבינו, שעוון ביטול תורה קשה לאדם לשער, שהרי אין שיעור על חובת לימוד התורה ואין הוא בן חורין להבטל ממנה כלל, והיינו שאמרו שגם אם דומה לו לאדם שעסק בתורה כראוי הרי שהייסורים באים עליו ללמדו כי לא כן הוא הדבר אלא שהיה לו ללמוד יותר מכך.

וכלשונו הזהב של רבינו: וישוב הדבר הוא, **לפי שאין שיעור למה שצריך בעסק התורה כאומרם** (אבות פ"ב מט"ז) **ואין אתה בן חורין להבטל ממנה, והגם שיראה בעיני אדם שעסק, כשיראה יסורין באים עליו באין עון ידע כי כמו שראוי לו לעשות לא עשה ועל זה ענשוהו.**

וכן כתב רבינו המב"ט בספרו 'בית אלוקים' (שער התשובה פ"ט): ואולי וקרוב לודאי שלא קיים בכל יום מצות תורה ביום ובלילה ובטל מקצתם, ויש לו חטא בזה, ומפני שהוא ענין תמידי **כי אפילו הצדיק הגמור אינו יכול לעמוד עליו לעולם, לזה אמר יתלה בביטול תורה, כי הוא קרוב שהוא מבטל איזו שעה ביום ולכן באו עליו היסורין.**

וכיוצא בזה כתב לימים הגאון הנצי"ב מוולוז'ין בספרו 'מרומי שדה': **ולי נראה, דמשונה עבירה דביטול תורה מכל העבירות דאדם עומד עליהם שחטא ואשם בהם, מה שאין כן בביטול תורה שבודאי יש הרבה פעמים שבאמת אי אפשר לעסוק בתורה. ומשום הכי האדם רגיל לחשוב שלא ביטל כלל, כי מוכרח היה לכך. אבל כשרואה יסורים באים עליו יתלה בביטול תורה, שאע"ג שאינו מוצא את עצמו שביטל בעת שהיה צריך ללמוד, בכל זאת אולי לא היה חשבונו יפה.**

ובהטעמה נוספת כתב כך הגאון רבי יוסף חיים מבגדד, בעל 'בן איש חי', בספרו 'בן יהודע': ונראה לי בס"ד כי האדם אינו מחויב לעסוק כל היום בתורה, כי הרבה עשו כרבי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידם, אך צריך לקבוע לו שעות לעסק התורה ושאר שעות יעסוק במלאכתו להביא לחם ביתו, אבל זה העסק באמת אין שיעורו שיהיה אצל כל אדם, שיש אדם יספיק לו לצורך פרנסתו עסק שתי שעות, ויש ארבע, ויש יותר, אך כל אדם צריך לשער כפי אומד דעתו כמה שעות ביום יספיקו לו לצורך פרנסתו ויעסוק בהם, ואפשר שהוא טועה באומד זה שיעשה אומד שעה או חצי שעה יותר ממה שצריך, והוא אינו מרגיש בזה, לכך אם פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה, כי יאמר ודאי טעיתי באומד ואני עוסק שעה או חצי שעה יותר ממה שצריך לי, ונמצא אני בטלתי עסק התורה בהם שלא לצורך.

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
ארמזנד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרד"ק רבי אברהם יששכר דב בער מרדומסק זיע"א - בעל 'חסד לאברהם'

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך